

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra teologických věd

Bakalářská práce

HISTORIE ČESKÉ OBECNÉ ŠKOLY V KÁJOVĚ

Vedoucí práce: Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D

Autor práce: Martin Müller

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník. III.

2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozovaného Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

31. října 2019

.....

Martin Müller

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Prof. ThLic. PaedDr. Martinovi Weisovi, Th.D, za projevenou trpělivost, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	5
1) Obec Kájov v historii a současnosti	6
1.1) Dějiny školy od počátku do roku 1939	9
1.2) Soužití českoněmeckého obyvatelstva	12
1.3) Usilování o zřízení a stavbu české obecné školy v Kájově	16
1.4) Průběh školního roku před druhou světovou válkou	20
1.5) Školní oslavy a významné dny	21
1.6) Významné osobnosti.....	23
1.7) Okupace, válka a obnovení po skončení války	25
2) Česká škola do roku 1950.....	27
2.1) Soužití německého obyvatelstva	29
2.2) Změna ideologie.....	29
2.3) Průběh školního roku po skončení druhé světové války	32
2.4) Významné osobnosti.....	34
Závěr.....	36
Seznam použitých zdrojů	38
Přílohy	39
Abstrakt.....	45
Abstract.....	46

Úvod

Jako téma pro svou bakalářskou práci jsem si zvolil historii české obecné školy v Kájově. Jsem studentem pedagogiky volného času a již během studia jsem se zajímal o historii školy v místě svého bydliště. Školu jsem sám v dětství navštěvoval a během studia zde vykonával praxi. Z hlediska dostupnosti pramenů jsem se rozhodl obsah své bakalářské práce zaměřit na českou obecnou školu. Dalším z důvodů je dostupnost pramenů pro svou práci. Při práci budu pracovat s historickými prameny. Především kronika školní dostupná on-line ze Státního oblastního archivu v Třeboni, paměti kájovské pamětnice Růženy Hotové, která sepsala své vzpomínky ze života, jež mi byly zapůjčeny z osobního vlastnictví svých příbuzných. Dále jsem pracoval s dostupnou literaturou. V práci bude použita přímá a komparativní metoda a samotná práce bude strukturována na stručný popis místa, kde se škola nachází, počátky školství a následný vývoj do roku 1939. Práce je zaměřena na vliv jednotlivých ideologií, které ovlivnili každodenní životy obyvatel. Čtenáře chci také seznámit s tím, jak vypadal fiktivní školní rok, jak probíhalo soužití českoněmeckého obyvatelstva, jak fungovalo školství před druhou světovou válkou a po ní. Obsah mé práce mapuje vývoj školy až do roku 1950 z důvodu dostupnosti materiálů.

1) Obec Kájov v historii a současnosti

Kájov je obec nacházející se v Jihočeském kraji v okrese Český Krumlov. Od Českého Krumlova je obec vzdálená přibližně 5 km. Pod samotnou obec spadají další katastrální území, konkrétně se jedná o osady Kladné, Kladenské Rovné, Křenov u Kájova, Novosedly, Lazec, Mezipotočí, Přelštice, Staré Dobrkovice a od 1. ledna 2016 i oblast Boletice (území, ve kterém se nachází vojenský prostor a probíhají zde různá vojenská cvičení). Od roku 2004 jsou v obci zavedeny názvy ulic.

Dle poslední evidence z ledna roku 2019 žije v obci podle záznamů obecního úřadu 1811 obyvatel, kdy 1052 obyvatel žije v obci a dalších 759 obyvatel v přilehlých osadách. V obci stále probíhá výstavba nových domů.¹ Díky tomu je Kájov atraktivní lokalita.

Nedaleko Kájova se nachází město Český Krumlov, který je vzdálený přibližně 5 km, dále město České Budějovice vzdáleno přibližně 30 km. Je zde dostačující autobusová doprava, ale i vlakové spojení z Nového Údolí až do Českých Budějovic. Aktuálně se v Kájově nachází dvě prodejny s potravinami, dvě prodejny s technickým zbožím, tři pohostinské zařízení, mateřská škola, která má 3 třídy, a základní škola pro první stupeň, jejíž historii budu mapovat ve své bakalářské práci.

Název obce je odvozen od slova „kát se“, což pravděpodobně vychází z toho, že Kájov býval celá staletí klidné poutní místo a významným poutním místem je dodnes. O samotném původu názvu se vyprávějí pouze legendy, spolehlivý dokument, který by doložil skutečný vznik názvu, se však nedochoval. Dvě pověsti o vzniku názvu, jsou zaznamenané i v kronice školy, se kterou jsem pracoval. První pověst pojednává o kajícím mnichovi, konkrétně:

„V dávných dobách uchýlil se na dříve pusté místo kající mnich, aby zde za své hříchy v samotě se kal. Při svém obydlí vystavil malou kapličku, již zasvětil Rodičce Boží. Brzy rozhlásila se po okolí pověst o tomto kajícím mnichovi a lid z blízka i z dále počal

¹ Srov. PROKOPOVÁ, Zdeňka. *Obec Kájov: O Kájově* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <http://www.kajov.eu/obec-7/o-kajove/>

kapličku poustevníkovu navštěvovati a místo, kde on se zdržoval, nazvali dle přísného, kajícího života poustevníkova Kájov – místo kající.“²

Druhá pověst pojednává o sv. Wolfgangovi, který zde kázal, viz druhá pověst z kroniky.

„Původem tohoto poutního místa jest sv. Wolfgang. Na svých visitačních cestách přišel pryč i v tuto krajinu, lidu zde kázal a svatými svátostmi přísluhoval. Na tuto pověst ukazuje dosud zachovaný zděný sloup s obrazem sv. Wolfganga u vesnice Rovného. Před tímto sloupem jest veliký kámen, na něm jsou dvě stejně veliké stopy a okolní lid vypráví, že na tomto kamenu stál sv. Wolfgang a lidu kázal. K tomuto kamenu pořádaly se ve středověku velké poutě, jež dle listiny v prelátském archivu v Českém Krumlově zachované byly v roce 1466 zakázány.“³

S touto pověstí je spojená i stezka sv. Wolfganga, která se nachází kousek od Kájova, směrem Hořice na Šumavě, kde můžeme najít i kapličku sv. Wolfganga a přímo před ní můžeme najít tzv. stopy sv. Wolfganga. Jedná se o geologický útvar. Svoji velikostí i tvarem připomíná obrys lidských nohou. Vzpomínka na sv. Wolfganga připomíná Kájovu i zvon, který byl podle něho pojmenovaný. Zvony v Kájově byly obnoveny v roce 2012, kdy po uspořádání sbírky byly v Pasově zhotoveny 4 zvony, které byly slavnostně představeny při kájovské pouti. Zvon sv. Wolfgang váží 650 kg a v průměru měří 103 cm. Na zvonu se nachází nápis „Volej k víře“ a totožný nápis i němčině „Rufe zum Glauben“. Další zvony nesou jména sv. Jan Nepomucký a sv. Jan Nepomucký Neuman a sv. Anežka Česká.⁴

Jak jsem v úvodu zmiňoval, jedním z mých zdrojů jsou i paměti kájovské pamětnice paní Růženy Hotové, které mi byly zapůjčeny od mých příbuzných, kterým je odkázala. Hned v úvodní části svých pamětí Růžena Hotová vzpomíná na poutní místo Kájov takto: „Počátky poutního místa v Kájově sahají až do 10. a 11. století, kdy z Pasova a Řezna přišli do země první poslové víry. Již před dobou křesťanskou tu bylo u vodního pramene pohanské obětiště, na kterém svatý Wolfgang postavil ku cti Matky Boží první dřevěný kostelík, dnes na jeho místě stojí kaple „Zesnutí Panny Marie“. Ale již dříve tudy vedla cesta soumarů⁵ ze severu na jih. Jméno Kájov pochází z prvních

² *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 1., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

³ *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 1., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁴ Srov. SEMECKÁ, Libuše. *Časopisek – Kájovský občasník* [online]. Kájov, 2002(4) [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: http://www.ckrumlov.cz/cz1250/aktual/region/t_kj0402.htm

⁵ Soumaři = dopravci na starověkých cestách pomocí zvířat

pramenů, kdy se sem chodili lidé káti, tudíž Kájov, jak uvádí staré prameny. Již ve dvanáctém století byl dřevěný kostelík nahrazen kamennou stavbou většího kostela, dnes poutního. Roku 1263, kdy Přemysl Otakar II. založil klášter ve Zlaté Koruně, a povolal cisterciáky, daroval tomuto klášteru i stoličné⁶ Boletice, ku kterým patřil i Kájov. V dobách husitských válek byl Kájov několikrát vypálen. Po této době tu působil 43 let horlivý farář Michael Pils, rodák z Chvalšín, který s podporou Rožmberků od roku 1471-1485 dal kostelu dnešní podobu. Roku 1566 převzali cisterciáčtí duchovní správu a přivedli místo k nebyvalému rozkvětu. Během 16. století přicházelo do Kájova až 60 000 poutníků ročně. Ale opět byl zpustošen za třicetileté války roku 1620 Mansfeldovými vojáky. Když pak vypukl mor, poutě ustaly. Katastrofu pro Kájov bylo Josefské osvícení, kdy byl roku 1785 zrušen klášter ve Zlaté Koruně a Kájov tím přišel o mocného ochránce. Hned po zrušení kláštera byly zrušeny i poutě a všechny votivní⁷ obrazy byly z Kájova odstraněny. Za Napoleonských válek byly z Kájova odvezeny 52 předměty zlaté a stříbrné pro válečné účely. Ve farní budově byl od roku 1920 klášter, zasvěcený svatému Bernardu, jeho sochu najdeme po pravé straně oltáře. Naposled sloužil klášter řádu Oblátů Neposkvrněné Panny až do roku 1945.“⁸

O samotném vývoji Kájova mapuje i školní kronika, se kterou jsem pracoval. V kronice se například uvádí, že v roce 1910 se v Kájově nacházelo 7 domů a žilo zde 39 obyvatel.⁹

Dne 15. února 1921 proběhlo sčítání lidu z oblastí Kájov, Novosedly, Rovné a Přelštica, což byly části politické obce Kladné. Konečný stav po tomto sčítání byl 1.111 obyvatel. Znění samotného spisu není uveřejněno, a protože se jedná o neúřední dokument, nesmí se uveřejnit dosud. Sčítáním byl pověřen Jan Karpíšek, který působil jako správce školy v Kájově. Dle dostupné tabulky bylo stanoveno, že pod sčítací území Kladné spadali oblasti Dobrkovice, Kájov, Kladné, Novosedly, Kladenské Rovné, Přelštica, Vyšný, Záhorkov. V roce 1921 se v Kájově nacházelo 7 domů, které byly všechny obydleny. Celkem se pak v těchto 8 osadách nacházelo 160 domů, z toho 3

⁶ Stoličný = označení něčeho krásného, obdivuhodného

⁷ Votivní = z latinského „*Ex voto suscepto*“ česky podle slibu, obrazy zaslíbené Bohu.

⁸ HOTOVÁ, Růžena. *Vzpomínky*. 2012. s 14. Nepublikováno, zapůjčeno z osobní sbírky příbuzných

⁹ Srov. SEMECKÁ, Libuše. Obec Kájov: Historie obce na podkladě kronikářských záznamů. [Http://www.kajov.eu/obec-7/historie/historie-obce-na-podklade-kronikarskych-zaznamu/](http://www.kajov.eu/obec-7/historie/historie-obce-na-podklade-kronikarskych-zaznamu/) [online]. [cit. 2020-04-22].

byly nebydlené. Žilo zde 1.432 obyvatel a z toho 288 Čechů.¹⁰ Zde je důležité podotknout, že v roce 1921 spadal Kájov ještě pod politickou obec Kladné, v současnosti je situace přesně naopak. Kladné je jednou z osad Kájova.

1.1) Dějiny školy od počátku do roku 1939

V této části se chci zaměřit na samotné počátky školství v Kájově. Kapitola bude mapovat vývoj školství až do roku 1939, kdy česká škola násilně zanikla. V tomto časovém rozmezí se udály různé důležité události, které školství nějakým způsobem ovlivnilo.

Nejstarší prameny o kájovské škole pocházejí z roku 1469, konkrétněji: „Nejstarší zmínka o škole kájovské jest v roce 1469, kdy při přepadení Kájova vojskem pod obojí byla fara a škola spáleny.“ Znamená to, že se v Kájově budova školy nacházela již v době před rokem 1888, kdy zde byla postavená současná školní budova, která dříve sloužila jako německá obecná škola, zároveň tyto informace dokazují, že se zde budova školy nacházela již v 15. století. Další zmínku nacházíme v české listině královské komory pražské ze dne 7. června 1617, adresované Zikmundovi Turnovskému z Turnštejna, císařskému hejtmanu panství krumlovského, v níž se přidělují faráři v Kájově pozemky pro vydržování tamního učitele jako náhrada za desátky, jichž pro tento účel požíval z vesnice Německého Křenova před jejím zrušením a proměněním v panský dvůr. Následná situace v 17. století byla taková, že stav budovy školy byl špatný, a proto se učilo v místní hospodě, kde hostinský vyučoval a zároveň točil pivo pro poutníky. Podmínky to nebyly ideální, zároveň v této situaci vznikly i různé spory, například v roce 1629 byla stará školní budova stržena a na témž místě, prý na žádost poutníků, vystavena hospoda, v níž byla umístěná též škola. Učitel byl zároveň hostinským. Čepoval z počátku zřejmě pivo zlatokorunské, později však, asi od roku 1649, výhradně jen pivo eggenbergské, což bylo příčinou dlouholetého sporu, jelikož klášter zlatokorunský stál na svém právu čepovati v Kájově své pivo. Tento spor nám jen naznačuje, jaké byly vztahy mezi společností a jaký byl život učitele. Spor trval až do roku 1785, kdy byl zlatokorunský klášter zrušen.“¹¹

¹⁰ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 22.-23., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

¹¹ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 2., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

První zmínka o kájovském učiteli pochází z dostupných pramenů z roku 1634. Jednalo se o učitele Hanze Schürlingera, kterého ještě ten samý rok vystřídal Christianus Hoefle. V letech 1642-1650 působil v Kájově Paulus Gabriel jako „Ludi Rector“¹². Jeho nástupcem byl Jiří Adam Marchale (1650-1665), který zemřel zde 4. října 1665. V roce 1668 byl v Kájově učitelem Jan Melchior Ahman a byl zde 27. prosince 1669 pohřben. Od roku 1670 přichází do Kájova jako učitel Mascimilián Vojtěch Skerle. Ten byl v roce 1674 pro nepokojné chování klášterem zlatokorunským, patronem kájovským, jako učitel propuštěn, čepování piva mu ale eggenberští i nadále ponechali. Novému učiteli, Janu Sebastiánovi Adensauberovi byla v hostinci vyhrazena menší místnost, v níž bydlel se svou ženou Žofíí, dětmi a dvěma hochy – zpěváky a služebnou. Tato místnost sloužila také jako učebna. Kuchyni měl s hostinským společnou, což zavdávalo častou příčinu ke sporům. Dne 17. února 1679 byl v Kájově oddán kájovský učitel a organista Jan Karel Schulz z Krumlova se svou ženou Alžbětou. V letech 1683 až 1685 působí v Kájově jako učitel a organista Zikmund Vojtěch Dient, 1691 a 1697 Martin Hölzl. Mezi lety 1748 a 1749 zde můžeme jako učitele nalézt Jiřího Hofkunsta. Jeho nástupcem od roku 1750 byl Václav (Antonín) Hofkunst, pravděpodobně jeho syn, který měl vysvědčení o způsobilosti k vyučování z krumlovské městské školy. Bydlel s rodinou v pravém (ze silnice levém) traktu hostince, a to v jedné místnosti. Kuchyně byla opět společná s hostinským. Učebna byla umístěna v prvním patře. Roční plat učitele v Kájově činil kolem roku 1785 131 zlatých a 7 krejcarů, jež byly vypláceny hotově. Naturálie, jichž požíval, byly ceněny na 112 zlatých a 6 krejcarů. Celkem činil roční příjem učitele 243 zlatých a 13 krejcarů. Rok po zakoupení krumlovského panství knížetem Schwarzenberkem (1788) nařizuje královský krajský školní sekretariát zřízení 2 nových učeben, a to vzhledem k velkému počtu školou povinných dětí (166) a doporučuje pro tento účel úpravu klenutých místností pod kaplanským bytem na faře. Jelikož byl ale hostinec shledán účelnějším, byl jeho pravý (ze silnice levý) trakt oddělen a zřízen zvláštní vchod. V přízemí pak bydlel učitel, v prvním patře byly upraveny dvě místnosti jako učebny. Nástupcem Hofkunstovým byl od roku 1796 František Freysmuth.¹³

Vzhledem k vzrůstajícímu počtu žactva, který v roce 1822 činil 192 žáků, byl přijat výpomocný učitel. Tuto funkci vykonával Martin Fuchs a dále František Herbinger.

¹² „Ludi rector“ od slova „ludi rectoris“ = učitelský pomocník

¹³ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 3., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

V roce 1858 je zde Václav Hofkunst jako první podučitel. Od 1. září má totiž Freysmuth druhého výpomocného učitele, kterým byl Lukáše Grochlbauera, jehož si částečně též sám vydrží, aby mu vypomáhal a později, aby ho zastupoval, protože sám pro své vysoké stáří již nemohl svůj úřad plnohodnotně zastávat.

Podmínky pro vyučování nebyly příznivé. Dvě malé místnosti v prvním patře nevyhovovaly, a proto se z nich udělala jedna místnost a ve farní budově se pronajala místnost druhá. Při škole byla též na zadní straně hostinské budovy školní zahrada, o které pochází zmínka z roce 1854. Učitel měl k dispozici stáj, komoru na krmivo a stodolu, které sousedili se školou. Měl též přidělenou louku pro dvě krávy. Slámu dostával od sedláků. Učitel František Freymuth zemřel ve věku 90 let dne 16. září 1862. Jeho nástupcem stal se Josef Bürger. Jelikož byli učitelové, jimž byl vyplácen regulovaný plat, českokrumlovským zemským školním úřadem vyzváni, aby se vzdali služby kostelnické, učinil tak Josef Bürger dnem 1. ledna 1872. Roku 1875 platila se činže za najmutou učebnu v hostinci.¹⁴

Dnešní budova školy, která se nachází ve stavbě s číslem popisným 6, byla postavena roku 1888, o této informaci je zmínka i ve Schwarzenberském archivu.¹⁵ Tato budova sloužila dlouhou dobu jako německá obecná škola, nebyla tato informace pro téma, o kterém pojednává moje bakalářská práce relevantní, nadále jsem s ní nepracoval.

Po skončení první světové války, na počátku 20. století, byla vyvinuta snaha o sjednocení učitelstva. Tato skutečnost měla docílit toho, že sjednocené učitelstvo bude mít větší sílu a oprávněnost hájit a prosadit své požadavky. Byl zde však rozpor mezi vše-učitelským principem a principem zájmový. Vše-učitelský princip měl hájit společné zájmy učitelstva a princip zájmový se zaměřoval na prosazování jednotlivých učitelských kategorií.¹⁶ Samotná myšlenka pro sjednocení učitelstva mě zaujala, náš národ byl opět po skončení války oslabený a posílení mentality učitelstva by pomohlo i rozvoji dětí a mládeže. Zároveň však tento princip nebyl tak jednoduchý, jak se podle názvu jeví. Proběhla spousta obměn a reforem, které školství ovlivnilo a změnilo.

¹⁴ *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 4-5., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

¹⁵ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 5., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

¹⁶ Srov. KASPEROVÁ, Dana. *Československá obec učitelská: v kontextu reformy vzdělávání učitelů (ŠVSP) a reformy školy*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2860-0.

„Školství v českých zemích prošlo od konce 18. století výraznou proměnou směřující k jeho celkové modernizaci tak, aby odpovídalo požadavkům osvícenstvím formované společnosti. Nejvýznamnější reformy se uskutečnily za vlády Marie Terezie, další změny souvisely jednak s revolučními léty 1848-1849 a jsou spojeny především s aktivitami ministra duchovních záležitostí a vyučování hraběte Lva Thuna, jednak se státoprávním vývojem monarchie ve druhé polovině šedesátých let 19. století.“¹⁷

1.2) Soužití českoněmeckého obyvatelstva

Obec Kájov je významným poutním místem, které se nachází nedaleko německých hranic. Soužití českoněmeckého obyvatelstva je proto kapitolou, ve které chci poukázat na to, jaký byl život české menšiny a jak se situace vyvíjela s blížící se válkou.

Ve 30. letech 20. stol získali kájovskou farnost němečtí kněží řádu oblátů, kteří se o poutní místo starali až do poválečného odsunu německého obyvatelstva.¹⁸ Zdejší menšinové události v kronice uvádějí, že příchodem řádu oblátů na faru v Kájově se v roce 1930 změnily dosud stávající poměry. Například byla zavedena v hlavním kostele na žádost zástupců menšiny česká mše. Z počátku pouze dle potřeby, případ od případu, hlavně když šly školní dívky k sv. přijímání. V roce 1931 pak zavedena česká mše zpívaná (s českým zpěvem) každou první neděli v měsíci. Zpočátku si obstarávala menšina varhaníka sama, ale pak stálý varhaník, německý učitel Theodor Wagner, na žádost farního úřadu obstarával tuto službu při českých mších. Důležité jest při tomto, že se tu uplatňuje český jazyk při kázání a český zpěv při mši na jediném veřejném fóru, a to po prvé.¹⁹ Pro českou menšinu musel být úspěch, že v pohraničí v předválečné době pro ně byla sloužená mše v mateřském jazyce²⁰, a to i v době, kdy mezi německým obyvatelstvem a českou menšinou panovala jistá nevraživost, na kterou vzpomíná ve svých vzpomínkách na dětství paní Růžena Hotová takto:

¹⁷ BÍLEK, Petr, Bohumil JIROUŠEK a Lukáš NOVOTNÝ. *Československo 1918-1938/2018*. České Budějovice: Epistemie, 2018. ISBN 978-80-7394-725-5 s. 212.

¹⁸ Srov. PROKOPOVÁ, Zdeňka. *Obec Kájov: Historie Kájova je historií poutního místa. Obec Kájov* [online]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <http://www.kajov.eu/obec-7/historie/historie-kajova-je-historii-poutniho-mista/>

¹⁹ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-08-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 120., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

²⁰ Zde je nutno podotknout, že mše byla sloužena v latinském jazyce, bohoslužby v národních jazycích byly „zavedeny“ až pod Druhým vatikánském konciliu, který proběhl v letech 1962-1965. Poznámka o sloužení v českém jazyce se spíše týká kázání a lidového zpěvu.

„Chodili jsme do kájovské školy, hráli si na hřišti společně s německými dětmi. Bože, jak já jsem jim záviděla, když pan řídící dal rákoskou za to, že jsme mu na hřišti vytrhali zasázené vrby. Německé děti také trhaly, ale rákoskou nedostaly, ani nemusely po vyučování znovu sázet, protože pan řídící v německé škole nežaloval.“²¹ V další vzpomínce vzpomíná na to, kdy německý chlapec, který se s nimi kamarádil, začal chodit do měšťanské školy v Českém Krumlově a začal je přehlížet. Oni mu pak za trest pocákali bílé punčochy inkoustem.

O tom, že soužití české a německé národnosti nebylo příznivé, mě přesvědčují i události, kdy se v kronice dočítám, kdy se můj pradědeček pan Jozef Neuberg společně s pomocí Národní Jednotou Pošumavskou rozhodl postavit českou restauraci v Kájově. „V roce 1928 podařilo se odboru Národní Jednoty Pošumavské v Kájově získati zájemníka v osobě pana Jozefa Neuberga na stavbu české restaurace v Kájově, který zakoupil od Dvora Křenova 15 hektarů pozemků. Na pozemku, který dostala Národní Jednota Pošumavská²² darem od pana knížete Adolfa Schwarzenberga na stavbu „Národního domu“, a kterého se vzdala ve prospěch pana Neuberga, vystavěl pan Neuberg restauraci a hospodářské budovy. Do nové restaurace pak přeneseno divadelní zařízení Národní Jednoty Pošumavské a veškerá činnost odboru, která až dosud měla útulek v budově české školy.“²³ Stodolu i s přilehlými prostory krátce po dokončení stavby pohltil požár, shořela celá úroda, a tak byla uspořádaná sbírka. Dům, ve kterém se nacházela restaurace, můžeme nyní v Kájově najít s číslem popisným 44.

Kájovské děti navštěvovaly obecnou školu německou, která byla postavena v roce 1888. Na žádost rodičů dětí z Křenova Dvora, Kájova a okolí byla podána žádost a byla zřízena alespoň jedna třída v německé škole, kde se vyučovalo česky. Což byl samotný počátek českého školství v Kájově.

Žádost byla podána zemské školní radě v Praze zvoleným zástupcem rodičů panem Martinem Bardounem, který byl správce železniční stanice v Kájově. Opis kroniky zabývající se zřízením české obecné školy nalezneme v příloze této práce.²⁴

Žádost byla vyřízena kladně a začátkem školního roku 1919-1920 byla otevřena česká obecná škola, která byla nově zřízena v budově německé školy. Plán na

²¹ HOTOVÁ, Růžena. *Vzpomínky*. 2012. s 20. Nепublikováno, zapůjčeno z osobní sbírky příbuzných

²² Národní Jednota Pošumavská = Celozemská organizace pro posílení kulturního a politického vlivu českého etnika v jazykově smíšených oblastech Pošumaví.

²³ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-07-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 97., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

²⁴ Srov. Příloha 1 a 2

vyučování stanovila okresní správa politická v Českém Krumlově. Plán byl nastaven tak, že česká škola se konala i v pátek v prvním ročníku. Česká škola měla tudíž vyučování pět dní v týdnu v jedné třídě, německá první třída pouze 4 dny, další německé třídy po 5 dnech. Toto opatření bylo učiněno z důvodu, že česká škola sloužila všem ročníkům najednou a disponovala pouze jednou třídou.²⁵

O samotném zřízení české obecné školy pro školní rok 1919-1920 se v kronice píše: „Odbor Národní Jednoty Pošumavské v České Krumlově staraje se o otevření včasné zde zřízené dříve uvedeným rozhodnutím školy, požádal pana inspektora Roberta Voudrušku z Českých Budějovic, aby ustanovil pro ni správce, učitele. Pan okresní školní inspektor zmocnil předsedu odboru Národní Jednoty Pošumavské v Českém Krumlově pana Josefa Engela, ředitele Českokrumlovské záložny a pana Jakuba Anderle, řídicího učitele české obecné školy v Českém Krumlově, aby získali vhodnou osobu aspoň na čas, aby v zahájení vyučování nebylo průtahy. Pan Josef Engel žádal Jana Karpíška, učitele při české obecné škole v Českém Krumlově, a ten ochotně věci se ujal a hned dne 22. září 1919 dojednav bližší potřebné věci ústním dokladem s panem řídicím učitelem německé školy, Josefem Herbingerm, o osmé hodině ranní proslovem k žactvu a několika přítomným jich rodičům, vyučování zahájil. Jak radostně přijaly i dívky zvěst o zřízení české školy, o tom svědčí i to, že téměř veškeré dívky přiběhly až k nádraží vstříc učiteli, ozdobivše se květinami a ratolestmi lipovými. Ten totiž nemohl v Kájově ani v nejbližším okolí opatřit si byt – nucen konati cestu z Českého Krumlova do Kájova a zpět denně buď pěšky, nebo vlakem.“²⁶

Z dostupného zápisu, který je dostupný v kronice bylo ke dni 16. září 1919 zapsáno celkem 33 žáků. Z toho 18 hochů a 15 děvčat, všichni národnosti české. Téměř všichni žáci přestoupili z německé obecné školy.

Vyučování probíhalo podle vynesého rozsudku k založení školy 5 dní v týdnu. Každý den však v jiné třídě. V pondělí se vyučovalo ve třetí třídě, v úterý a v pátek v první třídě, ve středu ve čtvrté třídě a v pátek v první třídě v budově německé školy. V den, ve kterém probíhala výuka české školy, měla německá škola přislíbený takzvaný den feriální.²⁷ Výuka české školy probíhala i v sobotu. Vyučování probíhalo v době od

²⁵ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 5.-6., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

²⁶ *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 7-8., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

²⁷ Feriální = Prázdninový den, neprobíhala výuka.

8:00 do 11:00 a od 12:00 do 13-14:00 hodin.²⁸ Muselo být velice složité v pohraniční oblasti založit obecnou školu pro českou menšinu. I přes nelehkou situaci se však čeští občané nevzdali a podařilo se pro kájovské děti zřídit českou obecnou školu, respektive i přesto, že se jednalo o českou obecnou školu, byla to pouze jedna třída. Podmínky pro vyučování tedy nebyly příznivé. Byla k dispozici pouze jedna třída pro všechny ročníky, což je ve srovnání s dnešními podmínkami v českém školství nepředstavitelné.

Vzhledem k tomu, že nebyl ještě stanoven školní obvod, navštěvovaly školu v Kájově děti z částí politických obcí a osad Kladné, Dobrkovice, Kájov, Kladné, Novosedly, Malotín, Kladenské Rovné, Přelšnice, Záhorkov, Mezipotočí – státní drážní zastávka, Slavkov, Křenův Dvůr, Lazec.²⁹

V následujícím školním roce 1921-1922 bylo do české obecné školy zapsáno celkem 37 dětí, z toho 20 hochů a 17 dívek. Nově do školy nastoupily 4 dívky. Školní rok začal 1. září s vyučováním počato 5. září. Počátkem tohoto školního roku výnosem inspektorátu a okresní politické správy v Českém Krumlově po dohodě byla přidělena škole stabilně 1 místnost a to I. třída německé, v budově školy německé číslo popisné 6 v přízemí. S tím nebyli Němci spokojeni, dovolávajíce se práva vlastnictví budovy. Přišla deputace³⁰ pana předsedy, předsedy místní školské rady německé, zároveň starosty obce Kladného a obecního tajemníka, učitele německé školy v Kájově Theodora Wagnera, která oznámila správci české školy, že do přiškrtnutí stabilní třídy podala odvolání a vybídla ho, aby do 14 dnů opět vyklidil třídu.³¹

I přesto, že německá škola zabírala téměř většinu z kapacity školy, bylo v některých ohledech českoněmecké soužití mnohdy komplikované. Správce školy se s oznámením nesmířil a snažil se se situací něco udělat. Bylo mu však sděleno, že není hoden, aby nařízení vyšších úřadů měnil. Samotné rozhodnutí, kterou školu bude dítě navštěvovat, nebylo libovolné. Žáci museli navštěvovat školu, která jim byla přiřazena v rámci školního obvodu. Zřízení české třídy v německé obecné škole souviselo s menšinovým školstvím. „Menšinové (1918 variantně také národní či státní národní) školství umožňovalo naplnění ústavního práva každého dítěte na veřejné vzdělání

²⁸ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 9., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

²⁹ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 12., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/>

³⁰ Deputace = skupina mluvčích, delegace

³¹ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 27., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

v rodném jazyce. To ústava z roku 1867 ve svém článku 19 specifikovala slovy: „Všichni národové v státě mají rovné právo, a každý národ má neporušitelné právo, chovati a vzdělávati svou národnost a řeč svou. Rovné právo všech zemích obvyklých řečí, ve škole, úřadě a v životě veřejném od státu se uznává. V zemích, v kterýchž bydlí několik národů, zřízena buďte veřejná učiliště tím způsobem, aby se každému národu dostalo náležitých prostředků, vzdělati se ve své řeči, aniž by byl kdo nucen, učiti se druhému jazyku zemskému.“ Může se tedy zdát, že vzniku škol, které měly vzdělávat žáky v jejich rodném jazyce, nebude stát nic v cestě. V praxi se však právě v této oblasti projeví zásadní problémy, které celý proces rozvoje národního školství komplikovaly, tyto potíže souvisely především s národnostním soupeřením mezi Čechy a Němci v českých zemích.³² Soužití Čechů a Němců v budově školy nebylo příznivé, a proto se česká menšina v Kájově rozhodla usilovat o zřízení vlastní samostatné budovy české obecné školy v Kájově, o které bude pojednávat následující kapitola.

Německá obecná škola byla i nadále v provozu až do skončení druhé světové války, tj. do roku 1945, o její historii jsem se nadále nezajímal, neboť toto téma není součástí mé bakalářské práce. Jediná informace, kterou jsem měl o německé škole k dispozici je ze vzpomínek paní Růženy Hotové, která přiřazuje svůj začátek v Kájově k roku 1928. Žila se svou rodinou v Kájově, aby nemusela navštěvovat školu ve Chvalšíněch. Navštěvovala tedy kájovskou školu a tu navštěvovaly i děti ze Dvora. „V roce 1928 německá škola sundávala doškovou střechu a zvedala se výše, vedle školy se nacházel chlév na kravku pana řídícího Brlíka.“³³

1.3) Usilování o zřízení a stavbu české obecné školy v Kájově

Vzhledem k nepříznivým podmínkám soužití české obecné školy v budově německé obecné školy vznikla myšlenka pro opatření školní budovy pro českou obecnou školu za účelem opatření shodných místností. Žádost o novostavbu podpořila Národní Jednota Pošumavská, rodiče dětí, které školu navštěvovaly i místní školní rada německá.³⁴ Část doslovného opisu přikládám do příloh³⁵. Dle výnosu Ministerstva

³² BÍLEK, Petr, Bohumil JIROUŠEK a Lukáš NOVOTNÝ. *Československo 1918-1938/2018*. České Budějovice: Epistemie, 2018. ISBN 978-80-7394-725-5 s. 213.

³³ HOTOVÁ, Růžena. *Vzpomínky*. 2012. s. 20. Nепublikováno, zapůjčeno z osobní sbírky příbuzných

³⁴ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 29., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

³⁵ Viz přílohy 4 a 6.

školství a národní osvěty byla povolena stavba budovy pro českou obecnou školu dne 4. září 1922, v kronice se k této události uvádí, že se dostává stavba naší školy opět o krok dopředu. Celkový proces pro zahájení stavby nebyl pro obyvatele uspokojivý, a proto se v dubnu roku 1923 rozhodlo 50 občanů Kájova a okolí bez rozdílu politické a národnostní příslušnosti prostřednictvím Národní Jednoty Pošumavské v Kájově požádat pány Berana, Kamenského, Kříže a Slavička o příspěvní ve věci stavby české školy v Kájově ještě v roce 1923, neboť se to jeví nutná potřeba.³⁶

Dne 27. září 1923 se konalo Kájově komisionální řízení na stavbu české školy obecné v Kájově za účelem schválení plánů a vydání stavebních povolení, při němž zastupoval Ministerstvo školství a národní osvěty pan okresní školský inspektor E. Drobil, Ministerstvo veřejných prací pan vrchní stavební rada Müller z Českých Budějovic, okresní politický správce z Českého Krumlova místní rada Ruth a další. Plány vypracované Ing. Kovaříkem byly schváleny. Následně byla vypsána veřejná soutěž na stavbu české obecné školy v Kájově, správou soutěže byl pověřen stavební okres v Českých Budějovicích.³⁷

Dne 20. února 1924 předalo Ministerstvo veřejných prací republiky československé obecné zadání stavby staviteli Panu Kubíčkoví, který ve své nabídce vyčíslil stavbu v celkové předběžné rozpočtové částce 364.295 korun a 50 haléřů. Stanoviště bylo předáno 13. března 1924 v 9:00 hodin dopoledne, a to podepsáním protokolu. Dne 3. dubna 1924 bylo započato se stavbou nové školní budovy. Ta rychle pokračovala, takže již 17. srpna 1924 mohla býti slavnostně otevřena. Dopoledne téhož dne bylo oficiální otevření nové školní budovy a předání jejímu účelu. K otevření nové budovy pro českou obecnou školu byla uspořádána slavnost. Odbor Národní Jednoty Pošumavské pro Kájov a okolí uspořádal slavnost 17. srpna 1924. Zúčastnil se následující zástupci obcí, institucí a dalších korporací: Ressler, Drobil, Gross, Dolejší, Kubeš, Kupeček, Kupečková, Doležel, Janda, Vacek a další. V kronice jsou jména i dalších zástupců včetně toho, jakou korporaci zastupovali. Jednalo se například i o zástupce Národní Jednoty Pošumavské, Schwarzenberské úředníky a zřízence, zástupci obcí Volary, Věžovate Pláně, Květušín, Černá v Pošumaví, Hůrka, Křenov, Český Krumlov, České Budějovice. Na prostorném hřišti připravena byla tribuna pro řečníky.

³⁶ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-30-03]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 43., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

³⁷ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-02-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 49.-58., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

Za Ministerstvo školství a národní osvětu promluvil pan místodržitelův rada Josef Ruth z Českého Krumlova. Pan inspektor Emil Drobil, za školní úřady pak promluvil o významu školy vůbec a zvláště zdůraznil, co znamená vlastní budova školní v poněmčeném území. Poté následovali další řečníci jako např. p. Ing. Kalbáč za Ústřední výbor Národní Jednoty Pošumavské v Praze. Následovaly další proslovy. Po těchto slavnostních proslovech zahrála hudba pluku M. J. Husa č. 1 z Českých Budějovic státní hymny, kterými byl slavnostní akt ukončen. Bohužel po celou dobu přšelo a nepřestalo ani odpoledne, kdy na celém pozemku školním byla slavnost v plném proudu. Na slavnost dostavilo se mnoho hostů a účastníků nejen z blízkého okolí ale i ze vzdálenějších míst. Velikou zásluhu o postavení zdejší školy získal si pan Martin Bardoun, předseda odboru Národní Jednoty Pošumavské, přednosta zdejší stanice, pan inspektor Emil Drobil z Českých Budějovic, kterému jest škola podřízena a pan Jan Karpíšek, správce školy v Kájově a jednatel odboru Národní Jednoty Pošumavské v Kájově.³⁸

Vzhledem k tomu, že 13. března 1924 byl pozemek předaný staviteli a 17. srpna téhož roku byla uspořádaná slavnost a předání budovy pro své účely, samotná stavba tedy trvala přibližně 5 měsíců, což je doba dle mého názoru krátká v porovnání s dnešní dobou téměř neskutečná a nesrovnatelná. Zároveň je třeba vzpomenout na to, že pro českou menšinu v poněmčeném území měla česká obecná škola veliký význam. Je také nutné podotknout, že škola sice byla postavena rychle, zároveň však nebyla vybavena, proto se muselo vybavení půjčit do doby, než bylo nové vybavení dokončeno.

Ve školním roce 1924-1925 se v Kájově nachází dvě obecné školy. Škola německá, budova s číslem popisným 6. a nová česká obecní škola, budova, který byla pro tento účel nově vystavena. Jedná se o budovu, kterou v Kájově najdeme s číslem popisným 8. V následujícím školním roce zde pak započalo vyučování, což obnášelo jisté organizační změny, protože české děti se konečně dočkaly školy, kde se vyučovalo v jejich mateřském jazyce. Výsledek ze zápisu pro školní rok 1924-1925 uvádí: „pro školní rok 1924-1925 zapsáno bylo celkem 40 žáků. Z toho 23 hochů a 17 dívek. Nově do školy ze šestiletých přibylo: 3 hoši a 2 dívky. Celkem 5 žáků. Z německých škol: z Kájova 16 dětí, z Hořic 2, celkem 18. Školní rok započal dne 1. září 1924. Škola sice byla postavena rychle, ale nebyla však vybavena, tak jak by se očekávalo. V kronice se

³⁸ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-02-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 68-69., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

uvádí, že okna budovy jsou situována na východ. Ve třídách nebyl nábytek. Tabule byla zapůjčena z německé školy a lavice byly vypůjčené z české státní školy v Českém Krumlově. Lavice byly objednané a byly dodány až v listopadu.³⁹ Dne 7. října 1926 byla provedena kolaudace budovy školní zástupcem ministerstva veřejných prací panem Ant. Müllerem stavebním radou z Českých. Budějovic a panem Antonínem Kubíčkem stavitelem z Českých Budějovic.⁴⁰ Jména učitelů, kteří v nové budově české obecné školy působili, jsou: pan řídící učitel Karel Fajtl, Josef Koidl – učitel římsko-katolického náboženství a Bohdana Řezníčková – učitelka ženských ručních prací.⁴¹

Další pozoruhodnou událostí pro kájovskou menšinu spojená se školstvím byla budova „opatrovny“⁴² v Kájově. Dne 22. srpna 1927 byla otevřena opatrovna v budově české školy. Ústřední Matice školská v Praze objednala nábytek pro opatrovnu v Kájově u pana Hrubeše z Českého Krumlova. Nábytek dodán dne 31. května 1927. Místnost pro opatrovnu propůjčená MŠANO jest připravena a zařízena.⁴³ Dne 1. září 1929 byla opatrovna – mateřská škola převzata do správy dekretem Ministerstva školství a národní osvěty. Začátkem školního roku zde bylo zapsáno celkem 23 dětí. Pěstounkou byla slečna Jana Nymburská, která působilá i jako dosavadní pěstounka při mateřské školce Ú. M. Š. Správcem mateřské školy se stal řídící učitel Karel Fajtl.⁴⁴

Ve školním roce 1930-1931 byla ve škole zřízená druhá třída postupná. V tu dobu navštěvovalo školu 44 žáků. Pravděpodobně se očekávalo, že počet dětí se bude zvyšovat, což se nestalo, a tak v následujícím školním roce byl inspektorátem udělen přípis, že Ministerstvo školství a národní osvěty „svoluje, aby zatímní II. třída postupná zdejší škole byla ponechána i na dobu školního roku 1931-1932.“⁴⁵ Tímto výnosem se stala druhá třída postupná zatímní až do školního roku 1937-1938, kdy se stala třídou definitivní. Dále byl v tomto školním roce zaveden do školy školní rozhlas. Radiovou stanicí propůjčil řídící učitel pan Karel Fajtl. Od 1. dubna 1932 poslouchali žáci školní

³⁹ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-02-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 68.-70., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁴⁰ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-05-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 87., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁴¹ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-02-02]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 71-74., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁴² Opatrovna = předškolní instituce, vznikaly v důsledku zapojování žen do manufakturního procesu. Nynější mateřská škola.

⁴³ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-05-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 90., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁴⁴ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-07-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 102., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁴⁵ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-08-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 117-118., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

rozhlas pravidelně. Ve školním roce 1933-1934 bylo pak v budově školy zavedeno elektrické osvětlení.⁴⁶

1.4) Průběh školního roku před druhou světovou válkou

V této části si přiblížme, jak vypadal školní rok. Jaká výročí a významné dny se staly součástí a obsahem pro učivo. Školní rok byl téměř vždy zahájen 1. září a s výukou se začalo přibližně 5. září. Při zahájení školního roku proběhla malá slavnost, kde k žactvu a ostatním učitelům promluvil řídící učitel. Dle zápisu v kronice byl vždy zaznamenán počet žáků, rozdělení do tříd, soupis učitelů a další organizační záležitosti. Během školního roku následovaly tyto významné oslavy, dny a události:

- Oslava státního svátku dne 28. října: budova byla ozdobena státní vlajkou a v 9:00 uspořádaná slavnost. Na slavnosti měl přednášku pan řídící, následně se zpívaly písně a přenášely básně a na závěr slavnosti se zpívaly státní hymny.
- Vánoční nadílka: každoročně místní odbor Národní Jednoty Pošumavské pro Kájov a okolí společně se správou české obecné školy v Kájově pořádal vánoční nadílku pro chudé děti místní školy a opatrovny. Děti dostávaly například boty, punčochy, nebo flanelovou košili. Na nákup dárků pro děti se podílely místní korporace nejen z okolí. V roce 1928 se na vánoční nadílce podíleli například Místní odbor Národní Jednoty Pošumavské v Táboře, Výbor Národní slavnosti v Českém Krumlově, Místní odbor Národní Jednoty Pošumavské v Českých Budějovicích, Českobudějovická záložna, Místní odbor Národní Jednoty Pošumavské ve Vodňanech, Železniční zaměstnanci v Týně nad Vltavou, Městská spořitelna v Pardubicích. Dle mého názoru je obdivuhodné to, že menšinová škola v pohraničí dostávala příspěvky od organizací i ze širšího okolí.
- Oslava narozenin Tomáše G. Masaryka: každoročně děti v kájovské škole slavily narozeniny prezidenta Masaryka. Budova školy byla ozdobena státní vlajkou. K žákům promluvili učitelé o životě, významu a díle pana prezidenta.
- Inspekce školy: inspekci každý rok provedl školní inspektor Emil Drobil. Ten byl ve výkonu své funkce až do roku 1937, kdy podal žádost o ukončení funkce

⁴⁶ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-08-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 118., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

a odchodu na odpočinek. Inspektor byl přítomný ve vyučování ve třídách i opatrovně.

- Školní výlet: většinou v letních měsících pořádala škola výlet do přírody, nebo do nějakého významného jihočeského města. Na výlety se jezdilo například na Šumavu, na Plešné jezero, Plechy, Zříceninu hradu Dívčí Kámen, do města Tábor. Dále se školní výlety konaly například při významných dnech. Například výlet do Českého Krumlova při návštěvě pana presidenta Dr. Edvarda Beneše, který „město navštívil 7. května 1937, uvítán se zúčastnily děti z obou tříd za doprovodu učitelů. Dětem bylo vykázáno místo naproti vchodu do zámku. Cestu do Českého Krumlova hradila Národní Jednota Pošumavská a zpátky se šlo pěšky.“⁴⁷

Součástí školního roku byly i prázdniny, v kronice můžeme najít i to, o jaké prázdniny se jednalo a jak dlouho trvaly. Vánoční prázdniny občas trvaly až měsíc a to z důvodu nedostatku paliva na vytápění školy, dalším důvodem k přerušení školního roku nastalo například z důvodu výskytu spalniček.⁴⁸

1.5) Školní oslavy a významné dny

Tak jako si my v současnosti připomínáme významná výročí, tak už v minulosti si významné výročí připomínali také. Při slavných a významných událostech byla vždy uspořádána slavnost. Je asi nemožné zmapovat veškeré významné dny, ale o některých významných dnech můžeme najít zmínku i ve školní kronice. Slavila se výročí narozenin prezidentů, spisovatelů a dalších významných osobností z české historie.

Mezi významné dny a oslavy v období do roku 1939 patří samozřejmě každoroční výročí narozenin významných českých osobností. Slavilo se například výročí narozenin Boženy Němcové, Jana Amose Komenského, dále výročí a narozeniny československých prezidentů. Především narozeniny T. G. Masaryka. Na jeho počest byla každoročně zorganizovaná slavnost. Na slavnosti děti recitovaly básně a zpívaly písně a hymny. Na škole byla vyvěšená vlajka a budova školy byla vyzdobená. Celá událost musela být radostná a pro děti to musel být významný den. Stejně tak, jako se v kronice psalo o narozeninách, je v kronice zmínka i o úmrtí T. G. Masaryka.

⁴⁷ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 149., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁴⁸ *Srov. Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 111.-120., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

„President Osvoboditel T. Garrigue Masaryk zesnul v Lánech dne 14. září 1937 o 3h 29m. V pátek na to dne 17. září byla ve škole uspořádána smuteční slavnost, při níž ke shromážděným dětem, státním zaměstnancům a členům Národní Jednoty Pošumavské promluvil řídící učitel Karel Fajtl. Třída byla smutečně vyzdobena. Na budově školní vlál smuteční prapor od 14. do 22. září včetně. Pohřbu dne 21. září v Praze se zúčastnil řídící učitel Karel Fajtl.“⁴⁹

Mezi významné události bychom mohli zařadit například již zmiňovanou mši, která byla sloužená v českém jazyce, nebo zřízení opatrovny v budově české školy.

Další významnou událostí pro kájovskou menšinu patří zřízení české knihovny v Kájově. Žádost byla podána v roce 1920 a následně pak 17. listopadu byla povolena a udělen příspěvek Ministerstvem školství a národní osvěty, příspěvek činil 800 korun.⁵⁰ Kromě české knihovny v Kájově byla postavená především díky úsilí české menšiny i česká obecná škola. Jak jsem již zmiňoval, byla to čest pro českou menšinu v poněmčeném území mít školu, ve které se vyučovalo česky. K otevření nové budovy pro českou obecnou školu byla uspořádána slavnost, které se zúčastnili významní hosté.

Další významná událost pro kájovské školství bylo vytvoření školního obvodu, o kterém se v kronice píše: „Ve školním roce 1931-1932 vyšel v platnost školní obvod. „Inspektorát státních škol národních v Českých Budějovicích oznámil přípisem ze dne 13. dubna 1931 čj. 2968/31, že Ministerstvo školství a národní osvěty stanovilo výnosem ze dne 30. března 1931 čj. 15.499/31-I, aby školní obvod zdejší školy tvořily až nadále politické obce Kladné, Boletice (Boletice a Dolany), Křenov (Křenov a Lazec) a Slavkov (Mezipotočí).“⁵¹

Ve školním roce 1936-1937 se začal v budově české obecné školy v Kájově vyučovat německý jazyk, jednalo se o nepovinný předmět a vyučováním byla pověřena Charlotta Fabiánová a německý jazyk se vyučoval v II. třídě, v jednom oddělení 3 hodiny týdně.

⁴⁹ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 153., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁵⁰ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 19., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁵¹ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-04-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 117., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

1.6) Významné osobnosti

Každá škola má nebo měla vždy osobnost nebo osobnosti, které se starali o chod školy a do samotné školy vdechli určitého ducha. Starali se nejen o vzdělání a výchovu žáků, ale i o chod školy. Bojovali za práva i za samotné zřízení školy. Někteří svou učitelskou činnost vykonávali poctivě a zasloužili se tak o to, aby se jejich zásluhy zapsaly do kronik a pamětí a jejich jména zůstala nezapomenuta. Touto kapitolou bych chtěl vzpomenout na osobnosti, které jsou pro kájovské školství významné. Při popisu jejich vzdělání a studií, bych chtěl upozornit na to, jak složitý byl samotný proces toho, jak se stát učitelem.

Správce školy a učitel Jan Karpíšek, který se narodil 30. dubna 1873 ve Lžíně u Tábora. V letech 1879-1888 obecnou školu jednotřídní ve Lžíně, dále v letech 1884-1888 navštěvoval 4 ročníky státního gymnázia v Jindřichově Hradci a v letech 1888-1892 4 ročníky státního ústavu učitelského v Soběslavi. Zde obdržel vysvědčení, jímž byl uznán dospělým. Následně vykonal zkoušky učitelské způsobilosti také v Soběslavi, dle vysvědčení byl uznán způsobilým učit v němčině v obecných školách. Po studiích byl jmenován v roce 1892 podučitelem v české obecné škole v Prachaticích, kde působil 4 roky, dále působil jako podučitel v české obecné škole v Českém Krumlově, kde působil až do svého přesunu do Kájova. Jako kájovský učitel však nemohl sehnat v samotném přiděleném místě byt, bydlel proto v Českém Krumlově. Ze svého krumlovského bytu na adrese Latrán 69 vykonával cesty do Kájova vlakem, anebo pěšky. Např. ve školním roce 1920-1921 vykonal Jan Karpíšek celkem 182 cest, nepočítaly se cesty na mimoškolní akce.⁵² Jan Karpíšek vykonával v Kájově funkci správce a učitele v české obecné škole. Působil v Kájově v době, kdy byla prvně zřízena česká třída v německé obecné škole, zároveň společně s českou menšinou stál u vzniku a stavby budovy české obecné školy v Kájově. Pro kájovské školství vykonal Jan Karpíšek spoustu důležitého, ale v nové budově české obecné školy již nepůsobil. Zemřel 10. února 1926, pro Kájov to byla veliká rána, o které je zmínka i ve školní kronice. Působil zde jako učitel i správce školy dlouhá léta. Za svá léta působení se určitě zasloužil o spoustu ušlechtilých skutků, např. byl jeden z aktérů při vzniku české obecné školy v Kájově. V době svého úmrtí působil jako řídicí učitel v Kaplici.

⁵² Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2019-03-11]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 26., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

„Dne 10. února 1926 zesnul po delší nemoci v nemocnici českobudějovické svědomitý učitel, milý kolega, pečlivý otec, řídicí učitel Jan Karpíšek a pochován dne 13. února 1926 ve svém rodišti ve Lžíně u Soběslavi. Působil jako učitel v Prachaticích, Českém Krumlově, jako správce nově zřízené školy menšinové v Kájově, dále pak jako řídicí učitel od 1. září 1924 v české obecné škole v Kaplici. V učitelské profesi působil od 1. září 1892 celkem tudíž 33 let a 6 měsíců.⁵³

Jan Karpíšek se vzhledem k vysokému věku sice nestal správcem nové budovy české obecné školy, ale jeho nástupcem se stal pan Karel Fajt, který se stal řídicím učitelem a správcem budovy české obecné školy. Narodil se 15. ledna 1887 na Hluboké u Českých Budějovic, kde navštěvoval tamní školu obecnou, dále navštěvoval soukromou školu německou Karla Boromejského v Českých Budějovicích. Studia poté konal také v Českých Budějovicích, kde získal i vysvědčení maturitního. Poté se stal výpomocným učitelem na dvoutřídní obecné škole v Chotýčanech, kde působil 4 měsíce. Poté se stal výpomocným učitelem v Českém Krumlově ve čtyřtřídní škole obecné. V Českém Krumlově působil až do roku 1911. Zkoušku učitelství způsobilosti vykonal na učitelském ústavě v Příbrami. Dále působil v obcích Křemže a Velešín. Službu vojenskou konal jako náhradní záložník v letech 1910 a 1911. Dekretem Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 4. července 1924 jmenován ku vlastní žádosti dočasným správcem školy v Kájově. Následně o rok později jmenován definitivním správcem školy a učitelem v Kájově. Ve funkci byl Karel Fajtl až do začátku druhé světové války.

Další osobností, na kterou byl chtěl upomenout je školní inspektor Emil Drobil, který prováděl školní inspekci každoročně od samotného zřízení českého školství v Kájově. Byl ve funkci až do roku 1937, kdy pan ministr školství a národní osvěty vyhověl jeho žádosti o přeložení na trvalý odpočinek. Žádosti bylo vyhověno a výnos vešel v platnost 1. února 1938. Bylo mu vysloveno velké uznání za dlouholeté služby. Hraničářské učitelstvo se s ním rozloučilo na slavnostním shromáždění. Slavnost byla svědectvím neobyčejné úcty a obliby, které se pan inspektor Drobil všude těšil. Nově tuto funkci výnosem jmenoval pan ministr školství a národní osvěty pana Josefa Karla.⁵⁴

⁵³ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-05-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 81-82., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

⁵⁴ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 155-156., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/200234/1>

V učitelském sboru za dlouhou dobu prošla řada jmen, někteří v Kájově působili delší dobu, někteří jen krátce. Při postupném pročítání jednotlivých školních roků nacházím nejčastější změnu v učitelském sboru na pozici učitelky ženských ručních prací, a to i ve školním roce 1928-1929. Jedná se o pozici, u které nastávaly změny nejčastěji. Nad těmito častými změnami jsem přemýšlel a dospěl jsem k závěru, že vzhledem k tomu, že roku 1921 byl zrušen učitelský celibát, který vešel v platnost 1. září 1921, mohlo ke změnám docházet i z důvodu zakládání rodin. Ve školním roce se stala učitelkou ženských ručních prací a domácí nauky Marie Schneiderová.⁵⁵

1.7) Okupace, válka a obnovení po skončení války

Jaká byla situace v Kájově, když začínala druhá světová válka si asi dokážeme představit, doba nemohla být příznivá pro českou menšinu, která se za dlouhá léta úsilí musela vzdát toho, co tu budovala.

Válka nepostihla jen Kájov a okolí, ale celou republiku. Slavnou etapu prvorepublikové existence ÚMŠ⁵⁶, kdy v jejím čele stáli Vincenc Dewetter a J. Kapras, a českého národního školství ukončily události sklonku třicátých let, především odtržení národnostně smíšeného pohraničí Československa, a nakonec také vznik protektorátu Čechy a Morava. Většina matečních škol nacházejících se v odtržením pohraničí byla uzavřena. Pouze malou část se podařilo přestěhovat do protektorátu. Na území Říše zůstaly veškeré nemovitosti (mnohdy se jednalo o novostavby, které ještě nebyly splaceny) a zařízení národních škol. Tím se ÚMŠ dostala do velmi svízelné finanční situace, protože i nadále musela splácet veškeré úvěry, které si v souvislosti s výstavbou školních budov sjednala. Po vypuknutí války se ÚMŠ se i nadále snažila podporovat zbývající protektorátní školy a vydržovala si zbylé mateční školy. Existence ÚMŠ se však chýlila ke konci, k prvnímu útoku došlo v březnu roku 1943, kdy MŠANO vydalo nařízení o uzavření veškerých matečních škol. Druhý likvidační útok přišel v červenci 1943, kdy byla úředně rozpuštěna Národní matice, který sice neměla s ÚMŠ nic společného, ale kvůli podobnosti názvů, byly iniciativně rušeny rovněž některé místní odbory ÚMŠ. K likvidaci ÚMŠ došlo o rok později, kdy byl vydán výnos Německého státního Ministerstva pro Čechy a Moravu z 19. srpna 1944 a Úřadu pověřence pro

⁵⁵Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-07-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 101., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁵⁶ ÚMŠ = Ústřední matice školská

organizace při Úřadu říšského protektora v Praze z 23. srpna 1944 byla ÚMŠ rozpuštěna. Ihned po skončení války byla však činnost ÚMŠ opět obnovena.⁵⁷

O tom, jaká byla situace v září roku 1938 v Kájově, vzpomíná ve svých vzpomínkách kájovská pamětnice Růžena Hotová: „Zrada na Československu byla západními státy dokonána. Zfanatizované obyvatelstvo v pohraničí jásalo nad snadným úspěchem, nebylo chladných hlav, které uvažovaly a hleděly do budoucna. A tak v sobotu 1. října 1938 muselo československé vojsko překročit Vltavu. Zklamané jednotky československé armády se snažily silničními závorami, záseky a barikádami zpomalit postup, i když to nebylo nic platné. V Českém Krumlově očekávali příchod německých vojsk 8. října. Počasí nebylo ten den nejlepší, chvílemi svítilo slunce, které vystřídal ostrý vítr a déšť. Velitelé a štáb se usadili na tribuně před radnicí. Úvodní projev pronesl Dr. Schünbauer. Tak zvané Sudety se tedy vrátily do svazku říše. Vlna nadšení však začala brzy opadávat a začalo se uvažovat, co dál. Zajímavé je porovnání, že oproti místním nacistickým občanům, kteří se chovali jako bujní mladíci, se němečtí vojáci chovali slušně. Následovala i vzpomínka na to, jak Český Krumlov navštívil i Adolf Hitler. „V říjnu navštívil Český Krumlov sám Adolf Hitler. Promluvil na náměstí jen několik slov a pro nepříznivé počasí odjel po krátkém proslovu do Chvalšín, kam byl pozván. Naše sousedka Puritscherová si nenechala ujít příležitost uvidět Hitlera zblízka a osobně ho pozdravit. Dostalo se jí té příležitosti i krátkého rozhovoru, při kterém slíbila: „Vůdče, dávám Vám své dva syny a dva ještě porodím.“ Po obědě, při kterém Hitler nešetřil chválou na chvalšínské brambory, odjel na Kleť. Rozhlížel prý se Budějovickou kotlinou a řekl: „Krásná to země, ale ti lidé tady se mi vůbec nelíbí.“ Nezdržel se a tentýž den odjel do Linze.“

Příchod válečné doby měnil poměry mezi českoněmeckými občany. Docházelo ke střetům nejen mezi dospělými. Německé děti pokřikovaly na české děti „Saudböhme“ a oni na oplátku pokřikovaly „Saudeutsch“, němečtí sousedé přestali odpovídat na pozdrav, zakazovali se bavit dětem udržovat přátelství s českými dětmi. Pro některé občany tato situace byla neúnosná a zavedla je třeba k sebevraždě. Situace ve školství byla následující:

Školní léta 1938-1945. „V nadepsaných letech zaniká násilně česká škola v Kájově. Školní budovu obsadilo a vydrancovalo německé vojsko. Obrazy prezidentů a jiné české

⁵⁷ Srov. BÍLEK, Petr, Bohumil JIROUŠEK a Lukáš NOVOTNÝ. *Československo 1918-1938/2018*. České Budějovice: Epistemie, 2018. ISBN 978-80-7394-725-5 s. 223.-224..

obrazy spálila německá mládež slavnostně za budovou bývalé německé školy při zpěvu národních písní. Později stala se budova sídlem Hitlerjugend a obecního úřadu. V roce 1944 přišli do budovy němečtí uprchlíci z východního Pruska a v květnu roku 1945 obsadila školní budovu americká armáda. Do českých rukou přešla školní budova 20. června 1945. Zmocněnec MŠO⁵⁸ v Českém Krumlově. V Boubelích pověřil správou školy Jana Müllera, řídicího učitele v Purkarci. Vyučování zahájeno 2. června a do konce školního roku vyučováno celkem 17 žáků. Tak se obecná škola v Kájově zapojila jako jedna z prvních do budovatelské práce nové lidové Československé republiky.⁵⁹

2) Česká škola do roku 1950

V této kapitole budu mapovat historii české obecné školy od skončení druhé světové války až do roku 1950. Rok 1950 je poslední rok, o který se ve své bakalářské práci zajímám, a to především z důvodu dostupnosti materiálů. Zároveň i toto časové rozmezí je zajímavé. Docházelo ke změnám ve společnosti, ke změnám ideologie.

Starý řídicí pan Fajtl se již nevrátil. Přišel nový učitelský pár. Pan Řídicí Müller s manželkou, který to neměl lehké. Ještě před samotným zahájením školního roku, začal pan Müller učit v bývalé německé škole. Scházely se tu děti z různých škol, které se mezi sebou ani neznaly.

Následoval školní rok 1945-1946 byl první školní rok po skončení druhé světové války. Válka pro Kájov znamenala velké změny. Změny nastali téměř všude, ale také ve školství. Po válce se obnovila česká obecná škola a německá škola zanikla. Budova zůstala nevyužita do doby, než ji začala využívat česká škola.

Již před druhou světovou válkou byla vždy na konci každého školního roku hodnocena docházka a prospěch. V době předválečné byla docházka i prospěch bez problémů. Žáci docházeli do české obecné školy, což pro ně byla čest, které si všichni žáci, ale i občané vážili. Při ukončení školního roku 1945-1946, což byl první školní rok

⁵⁸ MŠO = Ministerstvo školství a osvěty, jednalo se o stejné Ministerstvo, totožné Ministerstvo jako MŠANO

⁵⁹ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 161-162., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

po skončení druhé světové války, byla situace ve škole následující: „Školní rok 1945-1946 byl pro práci školní velmi nepříznivý a vyžadoval od učitelstva mimořádného pracovního vypětí. Počet dětí se neustále měnil, žáci přicházeli a odcházeli. Nadání žáků bylo převážně podprůměrné a školní docházka nedbalá. Osídlení školní obce českým a slovenským obyvatelstvem bylo téměř dokončeno, a tak je naděje, že se v příštím roce mnohé změní k dobru a prospěchu školy.“⁶⁰ O tom, že válka změnila poměry mezi obyvateli není pochyb. Změnily se mezilidské vztahy mezi dospělými, ale i mezi dětmi. Děti přišli o kamarády, příbuzné a jejich zájem o vzdělání nebyl primární.

Činnost školy byla obnovena téměř ihned po skončení války, v úvodním soupisu žactva bylo zaznamenáno 43 dětí. Počet dětí se navýšil a k 22. červnu 1946 bylo evidováno 104 žáků, což byl pravděpodobně jeden z důvodů pro rozšíření školy. Kolísavý počet žáků během školního roku nám jenom dokazuje to, jak byla společnost poznamenána válkou. Tabulku s počtem žáků, a jejich rozdělením do tříd společně s docházkou jsem přiložil do příloh, viz příloha 3. Z původních dvou tříd se škola rozšířila o další dvě třídy. Celkem tak měla škola 4 třídy. Vzhledem k nedostatku prostoru byla třetí a čtvrtá třída přesunuty do budovy po německé škole. Správcem budovy a řídícím učitelem se stal Jan Müller, který byl zároveň třídním učitelem v první třídě.⁶¹

Pokud bych měl porovnat, jak se změnila kájovské školství, porovnání s předválečnou dobou, tak po skončení války došlo k zániku německé školy, česká škola byla obnovena, zřídily se nové dvě třídy, které byly rozděleny i do budovy německé školy, která byla nevyužitá.

I v následujícím školním roce 1946-1947 byla docházka nedbalá a prospěch se nepatrně zlepšil. Osídlení školní obce stále neúplné a trvalé. Je zde evidentní, že poválečná situace nebyla příznivá. Škola se sice rozrostla a začala využívat i prostory po německé škole, na dětech však zanechala negativní vzpomínky válka. Zájem o vzdělání v té době asi pro děti nebyl primární.⁶²

⁶⁰ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 169., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁶¹ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 163-169., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁶² *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-12-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 175., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

2.1) Soužití německého obyvatelstva

Doba po skončení války přinesla změny i v soužití českoněmeckého obyvatelstva. Poválečná doba znamenala pro německé občany odsun, zároveň i čeští obyvatelé se vraceli zpátky do svých bytů a domovů. Kájov se stal místem, kde neznal jeden druhého, a kde se poznávají lidé z různých koutů. Z chudých se stávali bohatí, ale jak naloží s tím, co jim po válce spadlo do klína nikdo z nich nevěděl. Nejhorší to ale bylo v selských rodinách, které milovali svá pole a měli k nim citový vztah. Nejhorší to bylo tam, kde se hospodář ocitl v roli čeledína. Ti pak utíkali sami, i bez oněch 30 kg anebo na vlastní přání. Noví osídlenci nebyli zvyklí na tak těžkou práci a chyběl jim i citový vztah. Nevážili si ničeho, ani koní, se kterými se staří loučili se slzami. Typické osídlení bylo v Novosedlech. Osídlenci přijeli na nákladních autech, rozběhli se po vesnici a každý si něco vybral. Původní majitele pak odvezli na stejném autě do dvora na Třeboňsku, odkud po čase odcházeli na odsun. Probíhalo řádné kontrolování, aby si nikdo neodvezl více než povolených 30 kg.⁶³

Poválečná doba představovala pro obyvatelstvo změny. Někteří přišli o svou práci, nebo ji museli opustit z důvodu odsunu. Tyto události obnášeli i různé změny. „Velký problém představoval v poválečném období nedostatek papíru pro tiskárny. Stát převzal do národní správy papírny ve Větrní u Českého Krumlova a v České Kamenici, které obnovily svoji činnost až na konci července 1945. Papírny měly problém s dodávkami uhlí, se železniční přepravou i s odchodem německých zaměstnanců. Proto byla v rámci Ministerstva informací ustanovena komise pro věci tisku a papíru...“⁶⁴

2.2) Změna ideologie

Vzhledem k tomu, že svou práci mapuji až do roku 1950, dostávám se i k situaci, kdy se v České republice začala dostávat k moci komunistická strana, tím docházelo k jistým změnám, a to, jak ve společnosti, tak ve školství. Komunistická ideologie ovlivnila dějiny celé republiky, stejně tak jako druhá světová válka a další významné události. Tyto významné události přeměnili pohled na samotné dějiny naší země. „Kdyby Československo neupadlo v roce 1933 do celoevropského víru rozpoutaného

⁶³ Srov. HOTOVÁ, Růžena. *Vzpomínky*. 2012. s 45.46. Nепublikováno, zapůjčeno z osobní sbírky příbuzných

⁶⁴ FRIEDL, Jiří, Blanka JEDLIČKOVÁ a Jana ŠKERLOVÁ. *Parlamentní volby 1946 a Československo: Souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5 str. 316.

Hitlerovým převzetím moci, ubíraly by se jinou cestou i české spory o dějiny. V neohrožené svobodné společnosti by se debatovalo jinak než za druhé republiky, protektorátu, prvních poválečných let a za komunistické diktatury.“⁶⁵ Nová ideologie přinesla i další nové věci. Zakládali se nové spolky, organizace, pořádali se brigády, sbírky.

V roce 1946 v Čechách s jasnou převahou vyhráli volby komunisté, stále probíhal odsun sudetských Němců a odrazil se na nedostatku pracovních sil a některého zboží a materiálu, což jsem již popisoval v případě papíren ve Větrní u Českého Krumlova. Do řad KSČ masově vstupovali nadšenci, ale i kariéristé, kteří tušili, že přes komunistickou stranu vede cesta k moci. Na konci války měla strana necelých 30.000 členů. Rok poté už 1.007.834. Rok poté tj. rok 1947 v důsledku neúrody zásobovací krize prosadili komunisté tzv. milionářskou dávku, která zvyšovala u lidí s majetkem nad milion korun majetkovou daň až o 20 %. KSČ zahájila čistky zejména v aparátu silových ministerstev (ministerstvo vnitra a ministerstvo obrany) a připravovala se na konečné převzetí moci. V roce 1948 začali sílit konflikty mezi stranami v rámci vládní Národní fronty. KSČ usilovala o mocenský monopol a snažili se hledat spojence. Akční výbory Národní fronty provedly komplexní „očistu“ společnosti. Vyhazovalo se z vysokých škol, propouštělo se ze zaměstnání, z bezpečnosti, i armády. Čistkám byly podrobeny i zájmové spolky jako třeba Sokol. Tisíce občanů ztratili volební právo, politicky nespolehliví byli i nuceně přesídlováni. Probíhalo zestátnění podniků, v divadlech se začala uvádět díla ruských autorů, pořádali se sokolské slety... O tom, že komunistická strana toužila po moci vypovídá i to, že v roce 1949 v rámci Národní fronty zůstaly zachovány jen dvě nekomunistické strany, a to Československá strana lidová a Československá strana socialistická. Jejichž členstvo však bylo výrazně redukováno. Vznikl Státní úřad pro věci církevní, který dohlížel na aktivity církev a problematikým kněžím státní souhlas odebíral, s čímž souvisela i kauza „Čihošťského zázraku“. Dále v tomto roce přijala KSČ generální linii výstavby socialismu (kolektivizace zemědělství, likvidace tzv. maloburžoazie). Začali první politické procesy, byla zahájena kampaň proti vesnickým boháčům a Zlín byl přejmenován na Gottwaldov. V roce 1950 byl změněn přidělový systém. Pracující dospělí měli měsíčně nárok na 1400 gramů cukru, 1400 gramů masa, 280 gramů slaniny, 560 gramů umělých tuků, 2,9

⁶⁵ HAHNOVÁ, Eva. *Češi o Čěších: Dnešní spory o dějiny*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2839-6 s. 203.

litru mléka, 4 vejce. V tomto roce probíhal proces s Čihošťským farářem Toufarem a zároveň proces s Miladou Horákovou. Nejen tyto osobnosti se stali oběti komunistického procesu.⁶⁶

V Kájově se v těchto letech udály tyto události: ve školním roce 1946-1947 byla utvořena místní školní rada. Předsedou zvolen Rudolf Jakubec, obchodník v Kájově č. 2, místopředseda František Kubát, rolník v Kladném č. 10, pokladníkem Jan Müller, řídící učitel obecné školy v Kájově, zapisovatelkou Jana Šebestková, učitelka v Kájově, členy MŠR jsou: Josef Jonášek a Štěpán Macko. Dále se v tomto školním roce škola potýkala s nedostatkem finančních prostředků.⁶⁷ Což je doposud první zmínka o takovém problému. Dříve se konaly sbírky a škola fungovala bez komplikací. Když byla postavena nová školní budova pro českou obecní školu, říkalo se, že se jedná o výsadu, aby se v poněmčené oblasti nacházela budova obecné školy, kam chodily české děti. Během druhé světové války utrpěla země velkou ránu a nedostatek financí zřejmě nebyl jediný problém, i budova školní utrpěla velikou ránu a její opravné práce žádaly si vysoké náklady. Pro školní obec to bylo neúnosné břemeno, a tak místní rada školní požádala Ministerstvo školství o subvenci⁶⁸. Žádosti bylo vyhověno v lednu roku 1948, kdy MŠO udělilo místní školní radě subvenci na opravu školní budovy ve výši 165 tisíc. S opravou započato bylo na jaře.⁶⁹

Ve školním roce 1947-1948 vyšel v platnost nový školský zákon. Ve čtvrtek 22. dubna byl zdejší školou slavnostně uvítán zákon o jednotné škole. Na shromáždění žactva a učitelského sboru promluvil o významu jednotné školy řídící učitel Jan Müller.⁷⁰ “Až v tomto školním roce se poprvé začíná zlepšovat docházka a prospěch žactva, nápomocné k tomu byly i spolky, které školu podporovaly buď finančně, anebo jinak. Docházku bylo nutno celý rok od rodičů vynucovat. Několik zaostalých a duševně méněcenných dětí by patřilo do pomocné školy. Rodiče však nechtějí na děti platit.”⁷¹ Z tohoto doslovného zápisu si můžeme udělat představu, jak se dříve nahlíželo na

⁶⁶ Srov. ČINÁTL, Kamil, Václav HAVEL, Karel HVÍŽDALA, Martin PUTNA, Jan RUMIL a Jiřina ŠIKLOVÁ, HRON, Jan, ed. *Věčné časy: Československé totalitní roky*. Praha: Respekt Publishing, 2009. ISBN 978-80-87331-01-9 str. 56.-65.

⁶⁷ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-12-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 176., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁶⁸ Subvence = hmotná podpora, výpomoc z veřejných prostředků

⁶⁹ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-12-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 180., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁷⁰ *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-12-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 181., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁷¹ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 181-185., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

jedince se zvláštními vzdělávacími potřebami. V dnešní době, kde se pomocí inkluze snažíme začlenit i jedince se zvláštními vzdělávacími potřebami do normálního režimu vzdělávání, zde můžeme vidět, že dříve na tyto jedince nebylo nahlíženo jako v dnešní době. Kromě rozlišného pohledu na žáky se změnila i ideologie z hlediska ekonomického.

Ve školním roce 1948-1949 měla škola celkem 119 žáků a nastoupila škola do „pětiletky“⁷². Vstup do pětiletky byl další manévr, který nastal v důsledku změny ideologie. Pětiletky byly programy určené pro cílený rozvoj, především z hlediska ekonomického. Tyto programy se ale netýkaly pouze ekonomiky, ale i zapojení školy do tohoto programu obnášelo jisté akce a události. Nástup do pětiletky byl slavnostně zahájen 3. ledna 1949. Školní budova byla vyzdobena a ke shromážděnému žactvu promluvil ředitel školy. K zahájení pětiletky byly provedeny tyto akce: v pátek po vyučování sebrali žáci a učitelé ve všech osadách školní obce 60 kg papíru a 40 kg hadrů. Na MNV odpracoval učitelův sbor 18 hodin. Dále se učitelé zúčastnili brigády ve Chvalšínách, každý odpracoval 8 hodin kácením stromů v lese za Chvalšínami.

Po skončení druhé světové války byla zničena nacistická ideologie a zároveň však oslabenou československou společnost začala ovlivňovat ideologie komunismu. Změna ideologie obnášela jisté změny, slavily se svátky, které se slavili již předtím, zároveň však vznikaly i nové významné dny, o kterých se budu zmiňovat v následující kapitole. Již za dob Rakouska-Uherska byl kladen důraz na mimoškolní činnost učitelstva, komunistická ideologie tuto myšlenku rovněž podporovala.

V září roku 1949 byl v Kájově založen Sokol, kam všichni učitelé vstoupili. Náčelnicí Sokola se stala Věra Mojžíšová, dále učitelé vstoupili do Svazu českosovětského přátelství, vykonávaly různé brigády, schůze...⁷³

2.3) Průběh školního roku po skončení druhé světové války

V této kapitole si opět přiblížíme, jak vypadal školní rok po skončení války, co zaniklo, co se změnilo, a co bylo úplně nové. Školní rok tradičně začínal na začátku září, většinou 1. září, byl zahájen malou slavností, kdy před shromážděným žactvem

⁷² Pětiletka = pětiletý plán základní ekonomické koncepce SSSR a dalších zemí Východního bloku

⁷³ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-09-04]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 191.-201., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

promluvil řídící učitel. Následně pár dní po slavnosti bylo zahájeno i vyučování. Dále můžeme opět najít soupis žactva a jejich rozdělení do tříd. V kronice dále následuje soupis učitelů a učitel pro daný školní rok. Během školního roku se pak oslavovaly tyto významné dny:

- Oslava státního svátku 28. října: před státním svátkem odpracovala škola směnu při trhání lnu, dále byla uspořádaná oslava, kde děti zpívaly písně, dále jim učitelé sdělili význam tohoto dne. Na závěr slavnosti zazněla státní hymna.
- Říjnová revoluce: toto výročí oslavila škola společně i s rodiči žáků, k žákům i rodičům následně promluvila učitelka. Opět, jak bylo zvykem se recitovalo a zpívalo. Zaspívala se Partyzánská píseň a píseň práce.
- Výročí narozenin prezidenta Gottwalda: každoroční výročí narozenin prezidenta se slavila už v začátcích českého školství v Kájově. Oslava byla uspořádána ve školní budově a pozváni byli rodiče žáků, místní národní výbory i akční výbory Kladného a Křenova. Byl nacvičený program, zaspívala se hymna, partyzánská píseň, následoval proslov ředitele školy...
- Vánoční nadílka: jako před začátkem války byla zorganizována sbírka, ze které se potom nakoupila nadílka pro školní děti.
- Výročí úmrtí Lenina: kdy byl uspořádaný vzpomínkový večer, opět se recitovalo a zpívalo. Bylo provedeno i pásmo Lenin-učitel, ředitel školy pronesl svou řeč.
- Výročí únorových událostí: při této události se v každé třídě vzpomenulo na tyto události, žáci byli poučeni o významu pro „naši cestu k socialismu“.
- Výročí založení rudé armády: se v hodinách vzpomínalo při hodinách vlastivědy n výročí od vzniku a samotné založení Rudé armády, která byla založena 23. února 1918.
- Připomínalo se československo-polské přátelství: kdy se vzpomínalo na podepsání smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci mezi Československem a Polskem. V každé třídě byla uspořádaná malá slavnost, kde učitelé k dětem promluvili o významu této smlouvy.
- Slavnost světového míru: k výročí této události byla uspořádána slavnost ve farním sále. Po slavnosti zaspívali žáci sovětskou hymnu.
- Výročí bulharské spojenecké smlouvy: v hodinách vlastivědy si žáci připomněli výročí od podepsání této smlouvy a vzájemné pomoci mezi Československou republikou a lidovou republikou Bulharskou.

- Týden lesů: v tomto týdnu se účastnili starší žáci výsadby lesních stromků v Kájově a okolí. V roce 1949 vysadilo 20 žáků za tento týden celkem 3500 stromků.
- Svátek práce: učitelé se společně s žáky zúčastnili manifestačního průvodu v Českém Krumlově, k této příležitosti si žáci připravovali standarty a praporky.
- Oslavy květnové revoluce a dne vítězství: k této příležitosti byla uspořádaná slavnost ve farním sále, kde promluvili učitelé, zazpívala se píseň práce, Partyzánská píseň, hymnu... Sál byl slavnostně vyzdoben, v přestávkách hrála i reprodukováná hudba slavných českých skladatelů např. Bedřicha Smetany.
- Svátek matek: opět byla uspořádaná slavnost ve farním sále, který byl bohatě vyzdobený květinami, obrazy a hesly. Děti zpívaly lidové písně, dávaly přání svým matkám, o významu akce promluvil některý z učitelů.
- Inspekce školy: každoroční inspekci provedl okresní školní inspektor Václav Boubelík z Českého Krumlova.
- Slavnostní ukončení školního roku: jak v době předválečné, tak i po skončení války byl každý školní rok řádně ukončen slavností. Slavnosti se zúčastnili žáci i s rodiči a učitelský sbor.⁷⁴

V porovnání s fiktivním školním rokem před začátkem války můžeme zde najít stejné, ale i nové významné oslavy, které ozvláštnili školní rok. Většina těchto oslav a výročí je spojena s koncem války, ale i s novou ideologií. Nová ideologie se zaměřila i na vztah žáků k přírodě. Sázeli se stromy v lesích, ale i ovocné stromy. Součástí školního roku byly i prázdniny, které opět v některých letech byly prodlouženy z důvodu nedostatku paliva. Konala se i nadále divadelní představení a různé výlety. Vzpomínalo si i na další významné osobnosti a různá výročí.

2.4) Významné osobnosti

Po skončení války se obměnil celý učitelský sbor a s ním správce školy a ředitel školy. Nově se jím stal Jan Müller. Narodil se ve Zlivi u Českých Budějovic 8. dubna 1911. V roce 1930 odmaturoval na Jirsíkově gymnáziu v Českých Budějovicích.⁷⁵ „Již od raného mládí se u něj projevovaly muzické sklony, spolužáci na gymnáziu mu proto

⁷⁴ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-21-05]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 187.-198., dostupné c v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

⁷⁵ Srov. *Kronika školní* [online]. [cit. 2020-21-05]. Digitalizoval: Jaromír Hřebecký, s. 163., dostupné v SOA Třeboň Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

dali přezdívku „Vrchlický“. Po maturitě v roce 1930 začal otec studovat práva na Karlově univerzitě v Praze. Studia se však musel v důsledku hospodářské krize ukončit a vrátit se domů. 1. října 1931 na čas vstoupil do bohosloveckého semináře (Teologický institut diecéze českobudějovické). Po jeho opuštění v roce 1932 vykonal doplňovací zkoušku na českém státním ústavu učitelském v Českých Budějovicích. V českých zemích tehdy nebylo žádné místo. Odešel proto na Slovensko, kde v Telgártu a Šumiaci vyučoval v místních státních obecních školách. Na Slovensku setrval do konce roku 1938.⁷⁶ Dne 20. června byl pověřen správou obecné školy v Kájově. V Kájově nepůsobil pouze jako ředitel, učitel a správce školy, později byl zvolen kulturním referentem, stal se knihovníkem kájovské veřejné knihovny, Gottwaldovy knihovny v Kladném, matrikářem, jednatelem sdružení rodičů a přátel školy, pokladníkem místní školní rady. Stal se předsedou kájovského Ochotnického spolku Psohlavci, který byl oficiálně založen v roce 1947, který vedl minimálně do roku 1950, kdy byl zvolen i matrikářem obce Kájov. Jan Müller zemřel 7. června roku 1976, o jeho smrti v kronice nenalézám žádné informace, jelikož nejsou dostupné. Ovládal hru na housle, klavír a varhany, zajímal se o historii. Jeho knihovna čítala přibližně 1600 svazků a měla encyklopedický charakter. Vedle knih z různých kulturních oborů (poezie, hudba, drama, dějiny umění, krásná literatura) zahrnovala i početné publikace rozmanitých vědeckých disciplín. Zvláštní pozornost věnoval Jan Müller historickým jazykům, zvláště staré řečtině a klasické latině. On sám byl lidský, skromný, obětavý, pracovitý a měl smysl pro humor.⁷⁷

⁷⁶ *Mozaika - Toulky časem a krajinou Kájovska: Síla přátelství*. Kájov, 2020(1). ISSN 2571-3698 s. 4.-6.

⁷⁷ *Srov. Mozaika - Toulky časem a krajinou Kájovska: Síla přátelství*. Kájov, 2020(1). ISSN 2571-3698 s. 4.-6.

Závěr

Při zpracovávání své bakalářské práce jsem pracoval především se školní kronikou kájovské školy, která je dostupná on-line z třeboňského archivu. Kronika školy obsahuje i základní historické údaje o škole, které jsem využil, a spousta informací byla pro mě nová. Dále jsem pracoval s nepublikovanými paměťmi paní Růženy Hotové, které sepisovala ve stáří. Paměti mi byli zapůjčeny od příbuzných, kterým je odkázala. Z literatury, se kterou jsem pracoval mi byly přínosné tyto knihy: Československá obec učitelská: v kontextu reformy vzdělávání učitelů (ŠVP) s reformy školy od Dany Kasperové, Parlamentní volby 1946 a Československo: Souvislosti, prognózy, fakta, následky od Jiřího Friedla a kolektivu, Češi o Čechách: Dnešní spory o dějiny od Evy Hahnové a v neposlední řadě také kniha Věčné časy: Československé totalitní roky od Kamila Činátla, která mi byla velikým přínosem už pro samotné utvoření představy o tom, jaká byla situace, když se komunistická strana dostávala k moci. Další kniha, která mi byla přínosem, byla kniha, která byla vydána k 750. výročí založení obce. Kniha byla vydána v roce 2013 a při jejím pročitáním jsem zjistil nové informace a fakta o historii obce a jejím vývoji.

Z výše uvedených pramenů jednoznačně plyne, že historie české obecné školy v Kájově je zajímavá. První zmínka o škole v Kájově pochází z roku 1469, dále byla vystavěna budova školy německé v roce 1888. Českoněmecké soužití však nebylo příznivé a doba byla dramatická s blížící se válkou. V roce 1924 byla uspořádána slavnost k otevření nové budovy české obecné školy. Jak jsem již zmiňoval, budova byla postavená za půl roku, což na tehdejší situaci je dle mého názoru obdivuhodné. Česká obecná škola byla v provozu až do začátku druhé světové války, kdy násilně zanikla a její činnost byla obnovena až po skončení války. V předválečném období byla utiskována česká menšina, která se však nevzdávala a za celou dobu do začátku války v pohraničním Kájově vybuodovala spoustu významných věcí. Německá část obyvatel však utrpěla újmu po skončení války, kdy po celé zemi probíhaly odsuny Němců. Je těžké si představit, jaké to muselo být pro zdejší hospodáře, kteří zde žili po celé generace a velebili své hospodářství, o které přišli po skončení války a museli je opustit.

Konec války pro nás neznamenal pomyslné vítězství, protože se k moci začala dostávat komunistická strana, jejíž ideologie nebyla optimální stejně jako ideologie nacismu. Komunistická strana využila situace po skončení války, kdy situace byla taková, že společnost byla rozvrácená, budovy poničené a úrodná pole nikdo neobhospodařoval. Stejně tak budova školy byla poznamenána válkou. Byla potřeba opravit, ale nejen budova, ale i žáci byli poznamenáni válkou. Studijní výsledky nebyly uspokojivé ještě pár let po skončení války.

Nástup komunismu k moci znamenal změny nejen ve školství, ale v celé společnosti. Docházelo k vzniku nových spolků, začali se uspořádat brigády... Snaha komunistické strany o kolektivizaci znamenala opět zabírání půdy, majetku a dobytku, což opět pro společnost nebylo šťastné období.

Historie školy je bohatá a zajímavá. Úzce souvisí s historií Kájova a okolí. Obec Kájov je místo, kde žiji celý život. O historii se zajímám, a i proto jsem svůj výběr tématu zvolil tak, že mám k tomuto tématu citový vztah. V období, kdy jsem dnes již Základní a Mateřskou školu v Kájově navštěvoval, jsem jako dítě neměl ponětí o tom, jak bohatá historie této školy je. Myslím si, že jsem úspěšně čtenáře seznámil s tím, jaká byla situace před začátkem druhé světové války i po skončení války a přesvědčil je, že doba před i po skončení války nebyla jednoduchá. Zároveň jsem poukázal na to, jaké významné dny a události se slavili. I přes nelehkou situaci se vždy našla významná osobnost, která vdechla ducha do budovy školy a snažila se o její rozkvět.

Cílem mé práce bylo mapovat historii české obecné školy do roku 1950. Dle mého názoru by se v práci dalo pokračovat i po další roky. Ve své práci jsem se snažil upozornit na to nejvýznamnější i méně významné. Mé cíle se mi snad podařilo naplnit. Práce by se dala určitě rozšířit i o další významné historické období. Jsem přesvědčen, že pokračování ve sledování další historie by bylo zajímavé a doufám, že tato historie nezůstane zapomenuta.

Seznam použitých zdrojů

BÍLEK, Petr, Bohumil JIROUŠEK a Lukáš NOVOTNÝ. *Československo 1918-1938/2018*. České Budějovice: Epistemie, 2018. ISBN 978-80-7394-725-5.

ČINÁTL, Kamil, Václav HAVEL, Karel HVÍŽĎALA, Martin PUTNA, Jan RUMIL a Jiřina ŠIKLOVÁ, HRON, Jan, ed. *Věčné časy: Československé totalitní roky*. Praha: Respekt Publishing, 2009. ISBN 978-80-87331-01-9.

FRIEDL, Jiří, Blanka JEDLIČKOVÁ a Jana ŠKERLOVÁ. *Parlamentní volby 1946 a Československo: Souvislosti, prognózy, fakta, následky*. Praha, 2017. ISBN 978-80-7286-310-5.

HAHNOVÁ, Eva. *Češi o Česích: Dnešní spory o dějiny*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2839-6.

HOTOVÁ, Růžena. *Vzpomínky*. 2012.

KASPEROVÁ, Dana. *Československá obec učitelská: v kontextu reformy vzdělávání učitelů (ŠVSP) a reformy školy*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2860-0.

Kronika školní [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/200234/1>

Mozaika - Toulky časem a krajinou Kájovska: Síla přátelství. 2020. Kájov. ISSN 2571-3698.

PROKOPOVÁ, Zdeňka. *Obec Kájov: Historie Kájova je historií poutního místa. Obec Kájov* [online]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <http://www.kajov.eu/obec-7/historie/historie-kajova-je-historii-poutniho-mista/>

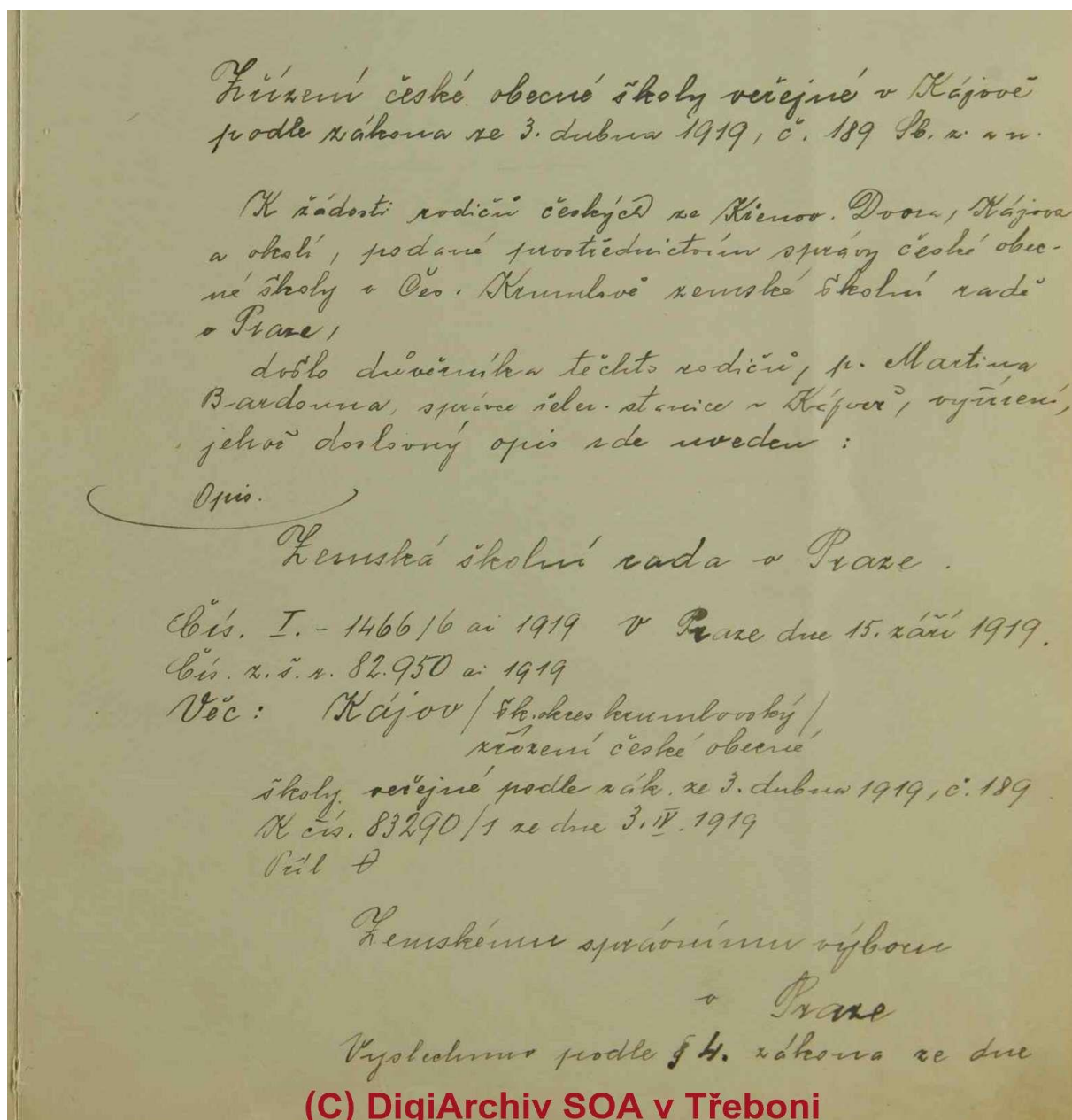
PROKOPOVÁ, Zdeňka. *Obec Kájov: O Kájově* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <http://www.kajov.eu/obec-7/o-kajove/>

SEMECKÁ, Libuše. *Časopisek - Kájovský občasník* [online]. Kájov, **2002**(4) [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: http://www.ckrumlov.cz/cz1250/aktual/region/t_kj0402.htm

SEMECKÁ, Libuše. *Obec Kájov: Historie obce na podkladě kronikářských záznamů. Htp://www.kajov.eu/obec-7/historie/historie-obce-na-podklade-kronikarskych-zaznamu/* [online]. [cit. 2020-04-22].

Přílohy

Příloha 1

Příloha 2

3. dubna 1919, čís. 189 sb. zák. o nářecí, ruskyj
speciální výbor v Peane, rozhodl jsem podle
této paragrafu cit. zákona, aby v obci
Kájovci (škol. obec kájovská, polit. okres
česko-krumlovský) zřena byla ve smyslu § 1
(resp.) téhož zákona obecná škola veřej-
ná s českým jazykem vyučovacím, jako-
i aby škola ta organizována byla zatím
jako škola 1 třídní. O definitivní organi-
zací její vyhlázejí si rozhodnutí, a bude
prvního honěný výsledek zápisu do této
veřejné školy (C) DigiArchiv SOA v Třeboni

Příloha 3

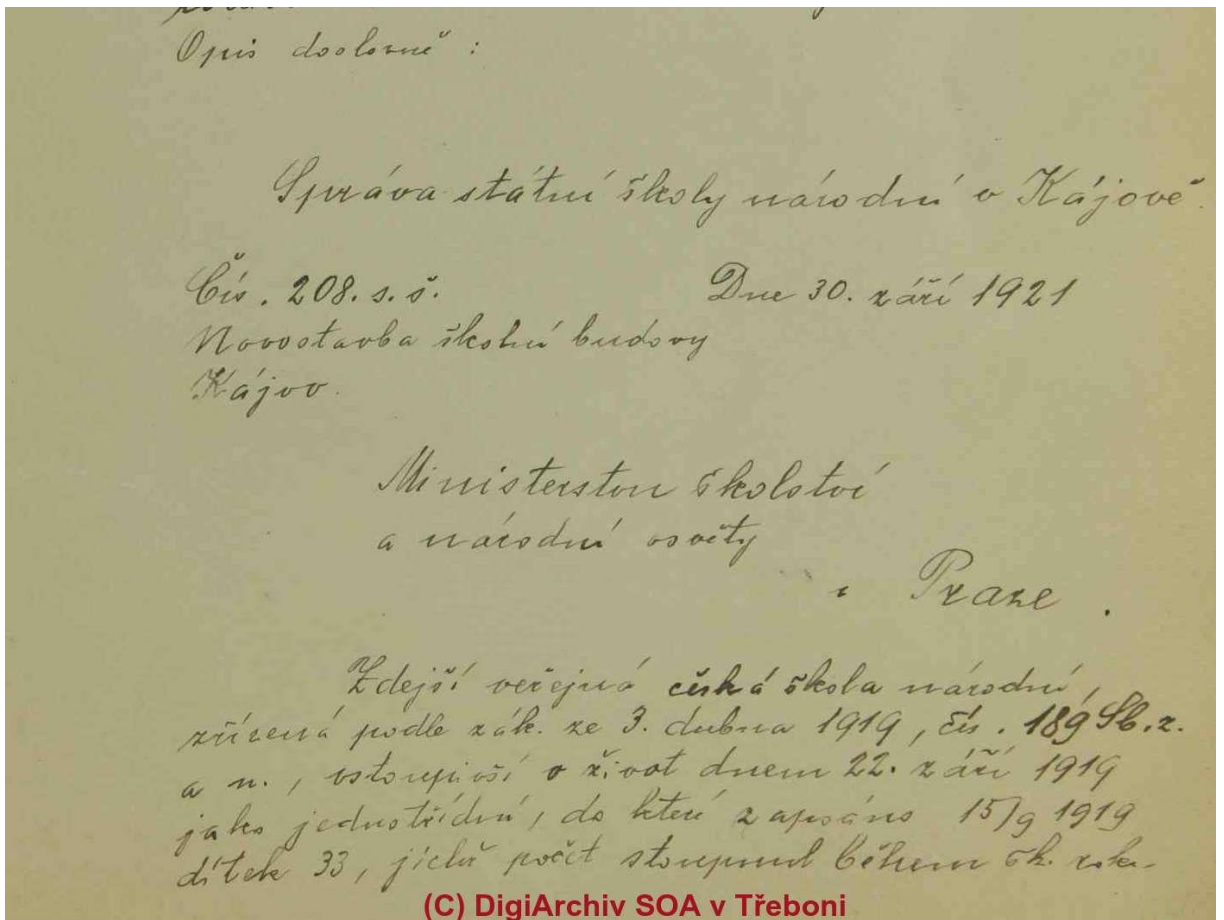
Statistika k 22.6. 1946.

Počet žactva	hochů	děvců	celkem
I. třída	16	12	28
II. -"-	10	18	28
III. -"-	12	21	33
IV. -"-	5	10	15
Celé školy	43	61	104

Docházka	neraměšk.	raměšk.
I. třída	87,61	12,39
II. -"-	82,94	17,06
III. -"-	87,74	12,26
IV. -"-	87,56	12,44
Celé školy	86,46	13,54

(C) DigiArchiv SOA v Třeboni

Příloha 4

1919/20 na 46, druhý 1. září 1920 započalo dět.
 40, celkem za šk. rok 1920/21 vzrostl na 44, a
 1. září 1921 na 56, rok 1921/22 započalo v 56
 37, umístění byla výjimečně zadržena se
 dne 15/9 1919 č. I. - 1466/6 a 1919, č. s.
 z. v. n. 82.950 a 1919 zadržena, veškerá vřad.
 ní místnost bude opatřena, v budově ně-
 mecké školy (byť třídou v Kájově), kde vyuč.
 vány děti české školy střídavě ve všech čty-
 řech třídách, vždy v den, kdy měla třída
 německé týdenní feriální den. Vyučovací
 doba I. třídy německé redukována na 4 dny
 v týdnu. Totéž, původně na přechodně problé-
 mami zadrženi, trvá do dneška, neboť pří-
 čina jedné se tříd německých trvale pro
 školu českou, nebylo domá přeruptivní roz-
 hodnutí. Škola německá vyžaduje větší
 počet učitelů a sotoz stačí vlastním učelím,
 májc třídy asi pro 50 dětí.
 Mimo tuto přeměněnou třídu nemá škola česká
 vůbec jiné přeměněnosti. Ani úřadový pro
 správce školy, ani kabinetu pro pomůcky,
 bytu pro učitele, vůbec ničeho. V Kájově, kde
 ve kterém je pouze 7 pop. čísel, velice, aby
 místnosti ty se opatřily.
 Správce školy a učitel bydlí v takto dříve
 v Os. Krumlově, kde má též ve svém bytu
 úřadovnu a uchováva pomůcky. Do Kájova
 a zpět dopředu denně sbírá, příp. dohán.
 Uchovávat místnosti není možno vůbec ani
 a do přeměněnosti sčítati.
 Ke všem tyto nejvíce tráví školství učel-
 němu vývoj školy jsou na říjnu, netič.
 odhodlanosti a nemohla učel. Chostejným
 ani obyvatelům německé národnosti, považují
 post. lují i školu německou.
 Místnost úřadový učel. b. budově místní
 pomůcky sčítati, je jediná:

(C) DigiArchiv SOA v Třeboni

Příloha 6

Oprávnění pro českou školu novostavbou budovu
s příslušenstvem, kde by též pořízeny byly byty
pro učitele, a realský ústřední a umístění insti-
tuce ověřovací, zde tak následně.
K důvodům této postavení žádají, aby vše to
bylo ministerstvu školství a národní osvěty veta
ve blahobytu národa a národnosti, pokud možno
negativně, všichni členové a přičiněnou novostavby
budovy české školy.

Kaukazský, v. r.
správce školy.

Johann Seibald, v. r.
Vorstand der
Realschule
Ottoschulbau in Gofan

Zu odboru Německé jednoty
Vinnarochi pro Híjw a otal

Martin Bardoun, v. r.
Městský st. vice
t. č. předseda.

(C) DigiArchiv SOA v Třeboni

Abstrakt

MÜLLER, M. *Historie české obecné školy v Kájově*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Martin Weis.

Klíčová slova: poutní místo, historie české obecné školy, Kájov, českoněmecké soužití, Národní Jednota Pošumavská, pohraničí, válka, odsuny, ideologie,

Bakalářská práce popisuje historii české obecné školy v Kájově od samotného zřízení až do roku 1950. Práce se zaměřuje na historii české školy, zároveň však úzce souvisí se školstvím německým. Pracoval jsem s on-line dostupnou školní kronikou ze Státního oblastního archivu v Třeboni, s odbornou literaturou, internetovými zdroji, ale i s nepublikovanými paměťmi z rodinné sbírky příbuzných kájovské pamětnice Růženy Hotové. Samotná práce se zaměřuje na místo Kájov jeho historii a současnost, samotný vznik školství, vliv nacismu, válečné období, odsuny Němců po skončení války, nástup komunismu. Práce se zaměřuje na historii české obecné školy až do roku 1950. Jedním z důvodů je dostupnost materiálů, zároveň však práce obsahuje významné události pro český národ.

Abstract

The History of the Czech council-school in Kájov

Key words: place of pilgrimage, history of the Czech elementary school, Kájov, Czech-German coexistence, Národní Jednota Pošumavská, border area, war, removal, ideology

This bachelor thesis describes the history of the Czech elementary school in Kájov from its founding till 1950. The thesis focusses on the Czech school but at the same time is related to the German schooling. I have worked with on-line accessible school chronicle from The State Regional Archives in Třeboň, but also with non-published memories from family members of Růženka Hotová, the contemporary witness of Kájov. The thesis is focused on Kájov, from its history until the present day, establishment of the education system, Nazi influence, wartime, removals of German inhabitants after the World War II and arrival of communism until 1950. One of the reasons is that lots of materials from that times are accessible and also the importance of mentioned occurrences for Czech people.